

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΒΑΣΙΛΕΙΑ III: Οι νέοι κανονισμοί για την κεφαλαιακή
επάρκεια των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων

Εισηγητής: Ευρυδίκη – Γεωργία Μητροπούλου, Α.Μ 2731

Επιβλέπων καθηγητής: Εμμανουήλ Σφακιανιάκης

ΑΘΗΝΑ 2011

Copyright © Ευρυδίκη – Γεωργία Μητροπούλου, 2012

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Κρήτης δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του τμήματος.

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της παρούσας πτυχιακής εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Σφακιανάκη Εμμανουήλ, καθηγητή του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Κρήτης για τη βοήθεια και τις κριτικές του παρατηρήσεις για τη συγγραφή της παρούσας εργασίας.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τον Μενοίκου Σωκράτη για την πολύτιμη βοήθεια του και κυρίως για την υπομονή του.

Τέλος, ευχαριστώ την οικογένεια μου για τη συμπαράσταση που μου προσέφερε και μου προσφέρει σε όλη τη μέχρι τώρα πορεία μου, στηρίζοντας πάντα τις επιλογές μου.

Τους ευχαριστώ και πάλι θερμά,

Ευρυδίκη – Γεωργία Μητροπούλου

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η προσέγγιση και κατανόηση του πάντα επίκαιρου θέματος της εποπτείας των τραπεζικών ιδρυμάτων και της ρύθμισης της λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Επιχειρείται μια σύντομη παρουσίαση του θεωρητικού υποβάθρου για την αναγκαιότητα της εποπτείας. Θα γίνει εκτενέστερη αναφορά στους νέους κανονισμούς για την κεφαλαιακή επάρκεια των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (Βασιλεία III), οι οποίοι θα αρχίσουν να εφαρμόζονται τον Ιανουάριο του 2013 και αναμένεται να ολοκληρωθούν το 2019.

Το Σύμφωνο της Βασιλείας III, το οποίο θα αναλυθεί παρακάτω, περιέχει μεταρρυθμίσεις οι οποίες αναπτύχθηκαν από την Επιτροπή της Βασιλείας¹ για την τραπεζική εποπτεία, τον έλεγχο και τη διαχείριση κινδύνων του τραπεζικού τομέα. Στόχος των μέτρων είναι:

- ενίσχυση της διαφάνειας
- βελτίωση της διαχείρισης κινδύνων
- βελτίωση της ικανότητας του τραπεζικού τομέα να απορροφά τους “κραδασμούς” που προέρχονται από χρηματοπιστωτική και οικονομική πίεση ανεξαρτήτως πηγής

Ο στόχος των μεταρρυθμίσεων είναι:

- η αύξηση της προσαρμοστικότητας, σε περιόδους κρίσης, των τραπεζικών ιδρυμάτων
- ένα σύστημα ευρέων κινδύνων που μπορεί να δημιουργηθεί σε ολόκληρο τον τραπεζικό τομέα και η ενίσχυση των κινδύνων αυτών με την πάροδο του χρόνου

Μέσα από την παρούσα εργασία λοιπόν θα παρακολουθήσουμε την πορεία των προηγούμενων ρυθμιστικών πλαισίων και τις αδυναμίες αυτών, οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα την έκδοση νέων τροποποιημένων συμβουλευτικών εγγράφων. Εκτενέστερη όμως θα είναι η αναφορά στη Βασιλεία III², η οποία αναμένεται να έχει πρωταγωνιστικό ρόλο σε όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα του κόσμου τα προσεχή χρόνια.

---

¹ About the Basel Committee <http://www.bis.org/bcbs/about.htm>

² International Regulatory Framework for Banks (Basel III) <http://www.bis.org/bcbs/basel3.htm>

Summary

The purpose of this essay is to approach and understand the issue of banking supervision and the regulation of the financial system. A brief presentation of the theoretical background was attempted for those needs. An extensive reference to the new regulations on capital adequacy of the financial institutions (Basel III) was given, this will start in January 2013 and is expected to be completed in 2019.

The Basel III accord, which will be described below, contains reforms developed by the Basel Committee on Banking Supervision, control and risk management in the banking sector. The measures are:

- enhancing transparency
- improved risk management
- improving the capacity of the banking sector absorb the “shock” from financial and economic pressure regardless of the source

The aims of the reforms are:

- increasing resilience in times of crisis, of the banks
- a wide risk system that may exist on the entire banking sector and strengthening of these risks over time

Through this work we will follow the course of previous regulatory frameworks and their weaknesses, which resulted in the issuance of new modified consultation documents. A more extensive report will be in Basel III, which is expected to have a leading role in all financial institutions of the world in the years to come.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	3
Κεφάλαιο 1	5
Βασιλεία I –Basel I	5
1.1 Η ίδρυση της Επιτροπής της Βασιλείας	5
1.2 Λειτουργία και στόχοι της Επιτροπής της Βασιλείας	6
1.3 Το πρώτο Σύμφωνο της Βασιλείας του 1988 (Basel Capital Accord ή Basel I) για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών	8
1.4 Στοιχεία του κεφαλαίου	9
1.4.1 Κύριο κεφάλαιο (Core Capital) –Tier 1	9
1.4.2 Συμπληρωματικό κεφάλαιο (Supplementary Capital) – Tier 2	10
1.4.3 Κεφάλαιο (Capital) –Tier 3	11
1.4.4 Μείωση κεφαλαίου	11
1.5 Συντελεστής στάθμισης	11
1.6 Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας	12
1.6.1 Τροποποίηση του Πρώτου Συμφώνου	13
1.7 Αξιολόγηση του Συμφώνου του 1988	14
Κεφάλαιο 2	16
Το Νέο Σύμφωνο για την κεφαλαιακή επάρκεια (Basel II)	16
2.1 Εισαγωγή	16
2.2 Πρώτος πυλώνας (Pillar I) - Ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις	16
2.3 Δεύτερος πυλώνας (Pillar II) – Εποπτικός έλεγχος	20
2.4 Τρίτος πυλώνας (Pillar III) – Πειθαρχία αγοράς	21
2.5 Αξιολόγηση του Νέου Συμφώνου για την κεφαλαιακή επάρκεια.....	22
Κεφάλαιο 3	25
Βασιλεία III (Basel III).....	25
3.1 Εισαγωγή	25
3.2 Συνολική θεώρηση της Βασιλείας III	26
3.2.1 Συστηματική κατάταξη.....	26
3.2.2 Τροποποιήσεις και προσθήκες στο ισχύον κανονιστικό πλαίσιο για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών.....	27

3.2.3 Τα καινοτόμα στοιχεία.....	27
3.3 Οι διατάξεις για τα ελάχιστα ίδια κεφάλαια των τραπεζών.....	31
3.3.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	31
3.3.2 Βασικά ίδια κεφάλαια	32
3.3.3 Συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια	33
3.3.4 Τα καθιερούμενα νέα ποσοτικά όρια	33
3.4 Χρονοδιάγραμμα εφαρμογής του Συμφώνου της Βασιλείας III.....	34
Κεφάλαιο 4	36
Αξιολόγηση – Συμπεράσματα	36
4.1 Κίνδυνοι από την εφαρμογή των νέων κανόνων	36
4.2 Πιθανές επιπτώσεις στη λειτουργία των ελληνικών τραπεζών με την εφαρμογή της Βασιλείας III	37
4.3 Συμπέρασμα	38
Βιβλιογραφία.....	41

Λίστα πινάκων

Πίνακας 1.1. Πρόεδροι της Επιτροπής της Βασιλείας που προηγήθηκαν.....	5
Πίνακας 2.1. Business lines	18
Πίνακας 3.1. Ρυθμιστική φάση	35

Εισαγωγή

Η σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένα δημόσιο αγαθό το οποίο ωφελεί το σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας καθώς το κόστος μιας τραπεζικής κρίσης εκτείνεται σε όλο το φάσμα της οικονομίας. Ένα αποδοτικό τραπεζικό σύστημα με υγιή κεφαλαιακή βάση αποτελεί την καλύτερη εγγύηση για τη διατήρηση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού τομέα αλλά και για την άμβλυση των επιπτώσεων από δυσμενείς οικονομικές συνθήκες.

Η ύπαρξη και η εφαρμογή ενός κανονιστικού πλαισίου ρύθμισης και εποπτείας του τραπεζικού συστήματος κατά το δυνατό εναρμονισμένου σε διεθνές επίπεδο, είναι επιτακτική δεδομένου ότι σε συνθήκες οικονομικής κρίσης μόνο οι εποπτικές και ρυθμιστικές οικονομικές αρχές μπορούν να εγγυηθούν την απρόσκοπτη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Από το 1988 μέχρι και σήμερα έχουν προηγηθεί το Σύμφωνο Βασιλείας του 1988 ή Βασιλεία I (πλήρης εφαρμογή του στα τέλη του 1992) και το Σύμφωνο της Βασιλείας II (έκδοση του το 2004 και εφαρμογή του το 2006)³.

Για την τραπεζική εποπτεία ήταν αναγκαία η θέσπιση μίας επιτροπής, η οποία ονομάστηκε “Επιτροπή της Βασιλείας”. Ιδρύθηκε το 1974 με τη συμμετοχή 13 χωρών⁴. Αποτελείται από εκπροσώπους κεντρικών τραπεζών και εποπτικών αρχών και λειτουργεί υπό την αιγίδα της γραμματείας της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (Bank of International Settlement)⁵.

Οι κανόνες που θεσπίζονται από την Επιτροπή δεν είναι αναγκαίο να εφαρμοστούν, μπορούν να χαρακτηριστούν απλά ως κατευθυντήριες γραμμές βέλτιστων πρακτικών. Η τήρηση των κανόνων έχει ως σκοπό να διασφαλιστεί η σταθερότητα του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Για την ομαλή ενσωμάτωση του Συμφώνου της Βασιλείας στο Ευρωπαϊκό τραπεζικό δίκαιο απαιτείται και η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής (Committee of European Banking Supervisors- CEBS)⁶. Η Ευρωπαϊκή επιτροπή, στις 5 Νοεμβρίου του 2003, εξέδωσε την απόφαση για την ίδρυση της CEBS. Αποτελείται από υψηλόβαθμους εκπροσώπους των εθνικών δημόσιων αρχών που είναι αρμόδιες για την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των εθνικών κεντρικών τραπεζών οι οποίες είναι επιφορτισμένες με συγκεκριμένες λειτουργικές αρμοδιότητες για την εποπτεία μεμονομένων πιστωτικών ιδρυμάτων και των κεντρικών τραπεζών που δεν εμπλέκονται άμεσα στην εποπτεία μεμονομένων πιστωτικών ιδρυμάτων συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

---

³ Basel II: Revised international capital framework <http://www.bis.org/publ/bcbsca.htm>

⁴ Ελβετία, Γαλλία, Γερμανία, Η.Π.Α, Βέλγιο, Λουξεμβούργο, Ιταλία, Καναδάς, Σουηδία, Ολλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιαπωνία και Ισπανία

⁵ BIS History – Overview <http://www.bis.org/about/history.htm>

⁶ Committee of European Banking Supervisors
http://en.wikipedia.org/wiki/Committee_of_European_Banking_Supervisors

Ο ρόλος της CEBS είναι να συμβουλεύει την Ευρωπαϊκή επιτροπή όσον αφορά την κατάρτιση σχεδίων εκτελεστικών μέτρων στον τομέα των τραπεζικών δραστηριοτήτων και στον τομέα χρηματοπιστωτικών ομίλων με δική τους πρωτοβουλία είτε κατόπιν αιτήματος της επιτροπής. Επίσης, να εκτελεί τα καθήκοντα που της έχουν ανατεθεί και να συμβάλλει στην ενιαία και ομοιόμορφη υλοποίηση και τη συνεκτική εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας μέσω της έκδοσης μη δεσμευτικών κατευθυντήριων γραμμών, συστάσεων και προτύπων. Τέλος, να συμμετέχει στην ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εποπτικών αρχών.

Κεφάλαιο 1

Βασιλεία I –Basel I

1.1 Η ίδρυση της Επιτροπής της Βασιλείας

Η Επιτροπή της Βασιλείας (Basel Committee) ιδρύθηκε το 1974 από τους διοικητές των Κεντρικών Τραπεζών των κρατών μελών της “Ομάδας των Δέκα”(Group of Ten – G-10)⁷ και σκοπό είχε τη διαμόρφωση κανόνων για τον έλεγχο της εποπτείας του τραπεζικού συστήματος. Η πρώτη συνεδρίαση πραγματοποιήθηκε το Φεβρουάριο του 1975 και από τότε η Επιτροπή συνεδριάζει τρεις με τέσσερις φορές το χρόνο. Η ίδρυσή της είναι αποτέλεσμα μίας μεγάλης περιόδου αβεβαιότητας στη διεθνή οικονομία και πιο συγκεκριμένα στην αγορά συναλλάγματος.

Τα μέλη της Βασιλείας προέρχονται από τον Καναδά, τη Γαλλία, το Βέλγιο, την Ιαπωνία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο, την Ελβετία, την Ολλανδία, το Ηνωμένο Βασίλειο, τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και την Ισπανία. Ο σημερινός πρόεδρος της Επιτροπής είναι ο Stefan Ingves, πρόεδρος της Κεντρικής Τράπεζας της Σουηδίας, ο οποίος διαδέχθηκε τον Dr Nout Wellink το 2011. Στον πίνακα που ακολουθεί βλέπουμε τους προέδρους που προηγήθηκαν:

Πίνακας 1.1. Πρόεδροι της Επιτροπής της Βασιλείας που προηγήθηκαν

2007-2010	Dr Nout Wellink (Πρόεδρος της Τράπεζας της Ολλανδίας)
2003-2006	Jaime Caruana (Διοικητής της τράπεζας της Ισπανίας)
1998-2003	William J Mc Dogouth (Πρόεδρος και Διευθύνων σύμβουλος της ομοσπονδιακής τράπεζας της Νέας Υόρκης)
1997-1998	Mr T de Swaan (Διευθύνων σύμβουλος της τράπεζας της Ολλανδίας)
1993-1997	Dr T Padoa - Schioppa (Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής της τράπεζας της Ιταλίας)
1991-1993	Mr E Gerald Corrigan (Πρόεδρος της ομοσπονδιακής τράπεζας της Νέας Υόρκης)

⁷ Group of Ten (economic) http://en.wikipedia.org/wiki/Group_of_Ten_%28economic%29

1988-1991	Mr H J Muller (Διευθύνων σύμβουλος της τράπεζας της Ολλανδίας)
1977-1988	Mr W P Cooke (Αναπληρωτής Διευθυντής της τράπεζας της Αγγλίας)
1974-1977	Sir George Blunden (Διευθύνων σύμβουλος της τράπεζας της Αγγλίας)

Οι χώρες εκπροσωπούνται είτε από την Κεντρική Τράπεζα είτε όταν δεν υπάρχει αυτή από επίσημες αρχές των οποίων αρμοδιότητα είναι η προληπτική εποπτεία των τραπεζών. Η Επιτροπή σε όλες τις ενέργειές της έχει τη συνεχή στήριξη της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (BIS), στην έδρα της οποίας λαμβάνουν χώρα και οι συναντήσεις της.

1.2 Λειτουργία και στόχοι της Επιτροπής της Βασιλείας

Η Επιτροπή της Βασιλείας έχει ως στόχο τη διασφάλιση, την ενίσχυση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος και τη βελτίωση της ποιότητας της εποπτείας για την επίτευξη μίας αποτελεσματικής τραπεζικής εποπτείας σε παγκόσμιο επίπεδο. Για την πραγματοποίηση αυτών των στόχων είναι αναγκαία η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικών με τα θέματα της εποπτείας, η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των τεχνικών εποπτείας και η δημιουργία ελάχιστων προτύπων και κανόνων εποπτείας σε δραστηριότητες που παρουσιάζουν προβλήματα.

Οι κανόνες που θεσπίζονται από την Επιτροπή δεν είναι αναγκαίο να εφαρμοστούν, μπορούν να χαρακτηριστούν απλά ως κατευθυντήριες γραμμές βέλτιστων πρακτικών, οι οποίες μπορούν να τεθούν σε εφαρμογή από τις εποπτικές αρχές κάθε χώρας.

Ένας από τους πιο σημαντικούς στόχους της Επιτροπής είναι η μείωση και αν είναι δυνατόν η εξάλειψη του χάσματος στην εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Για την πραγματοποίηση αυτού του στόχου πρέπει κάθε χρηματοπιστωτικό σύστημα να εφαρμόζει τους κανόνες που έχουν θεσπιστεί και η εποπτεία να είναι επαρκής.

Το 1975, η Επιτροπή εξέδωσε ένα κείμενο γνωστό ως “Concordat” το οποίο ολοκληρώθηκε και δημοσιεύθηκε το 1983 ως “Αναθεωρημένο Κογκορδάτο του 1983”⁸, αυτό ήταν και το ουσιαστικό ξεκίνημα της Επιτροπής της Βασιλείας. Τον Απρίλιο του 1990 έχουμε το “Συμπλήρωμα του Κογκορδάτου” το οποίο είχε πρόθεση να βελτιώσει τη ροή των πληροφοριών μεταξύ των εποπτικών αρχών διαφορετικών χωρών. Τον Ιούνιο του 1992 ορισμένες βασικές αρχές του “Concordat” αναδιατυπώθηκαν σε ένα κείμενο γνωστό και ως “Ελάχιστα Πρότυπα” ή “Minimum Standards”⁹. Τα πρότυπα αυτά γνωστοποιήθηκαν στις εποπτικές αρχές οι οποίες κλήθηκαν να τα εγκρίνουν και τον Ιούλιο του 1992 τα πρότυπα είχαν δημοσιευθεί.

⁸ Principles for the supervision of banks foreign establishments (May 1983), <http://www.bis.org/publ/bcbsc312.pdf>

⁹ Minimum standards for the supervision of international banking groups and their cross-border establishments (July 1992), <http://www.bis.org/publ/bcbsc314.pdf>

Έπειτα, τον Οκτώβριο του 1996, η Επιτροπή δημοσίευσε μία έκθεση η οποία συντάχθηκε από μία κοινή ομάδα εργασίας και περιείχε προτάσεις για την αντιμετώπιση των προβλημάτων ενοποιημένης εποπτείας των διασυνοριακών συναλλαγών των διεθνών τραπεζών. Η έκθεση αυτή εγκρίθηκε από τις εποπτικές αρχές 140 χωρών που παρακολούθησαν τη Διεθνή Διάσκεψη για την Τραπεζική Εποπτεία (International Conference of Banking Supervision – ICBS) τον Ιούνιο του 1996.

Το θέμα με το οποίο ασχολείται η Επιτροπή τα τελευταία χρόνια είναι η κεφαλαιακή επάρκεια. Στις αρχές του 1980 η Επιτροπή άρχισε να ανησυχεί για το ότι η επιδείνωση της κεφαλαιακής επάρκειας έγινε ακριβώς τη στιγμή που οι χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι αυξάνονταν, Αυτό το γεγονός οδήγησε τα μέλη των χωρών της “Ομάδας των Δέκα” στη λήψη μέτρων για να αντιμετωπιστεί η επιδείνωση της κεφαλαιακής επάρκειας αλλά και για μεγαλύτερη σύγκλιση στη μέτρηση της κεφαλαιακής επάρκειας. Έτσι διαμορφώθηκε μία μέθοδος υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου η οποία προσδιορίζει συντελεστές στάθμισης τόσο για τα εντός όσο και για τα εκτός ισολογισμού στοιχεία των τραπεζών.

Ένα άλλο θέμα που απασχολεί την Επιτροπή, πέρα από τον πιστωτικό κίνδυνο, είναι η διαχείριση και άλλων κινδύνων στους οποίους είναι εκτεθειμένες οι τράπεζες. Η Επιτροπή παρουσίασε μία σειρά από εκθέσεις οι οποίες περιέχουν οδηγίες για τη μέτρηση κινδύνων τόσο από την πλευρά των τραπεζών όσο και από την πλευρά των εποπτικών αρχών. Κάποια είδη κινδύνων είναι:

- ο πιστωτικός κίνδυνος
- ο κίνδυνος της αγοράς
- ο κίνδυνος από μεγάλα χρηματοοικονομικά ανοίγματα
- ο κίνδυνος ρευστότητας
- ο κίνδυνος επιτοκίου
- ο κίνδυνος που προκύπτει από συναλλαγές σε συνάλλαγμα
- ο κίνδυνος που προέρχεται από την ηλεκτρονική τραπεζική και τις συναλλαγές με ηλεκτρονικό χρήμα

Η Επιτροπή συνεργάζεται πολλά χρόνια με τον Διεθνή Οργανισμό Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς (International Organization of Securities Commissions – IOSCO)¹⁰ για την προληπτική εποπτεία των τραπεζών. Η IOSCO είναι ένα διεθνές forum όπου 174 εποπτικές αρχές κεφαλαιαγοράς επεξεργάζονται αρχές και πρότυπα για την άσκηση των εποπτικών τους καθηκόντων. Τα μέλη της συνεργάζονται με σκοπό:

- την καθιέρωση υψηλών προτύπων εποπτείας προκειμένου να διατηρήσουν δίκαιες, αποτελεσματικές και ισχυρές αγορές κεφαλαίου
- την ανάπτυξη των εγχώριων αγορών
- την δημιουργία προτύπων και την αποτελεσματική εποπτεία των διεθνών συναλλαγών επί κινητών αξιών

---

¹⁰The International Organization of Securities Commissions <http://www.iosco.org/about/>

- τη προώθηση της ακεραιότητας των αγορών μέσω της ακριβούς εφαρμογής προτύπων και της αποτελεσματικής επιβολής ποινών έναντι αδικημάτων

Τα μέλη της IOSCO συνέρχονται κάθε χρόνο κατά τη διάρκεια της Ετήσιας Συνόδου για να συζητήσουν ουσιώδη θέματα σχετικά με τις παγκόσμιες αγορές κινητών αξιών και παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων. Η Ελληνική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς συμμετέχει ενεργά ως τακτικό μέλος στις Ετήσιες Συνόδους του Οργανισμού.

Η Επιτροπή έχει ασχοληθεί αρκετά και με τη λογιστική απεικόνιση των τραπεζικών συναλλαγών, όπως επίσης και με τη πρόληψη του χρηματοπιστωτικού συστήματος από φαινόμενα ξεπλύματος χρήματος, την αντιμετώπιση των προβλημάτων των εποπτικών αρχών κατά την εκκαθάριση των τραπεζών και τα προβλήματα αναφορικά με τα συστήματα εγγύησης καταθέσεων. Αποτέλεσμα των παραπάνω ήταν η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου σχεδίου μίας αποτελεσματικής προληπτικής εποπτείας. Για τη διευκόλυνση της εφαρμογής η Επιτροπή της Βασιλείας ανέπτυξε τις “Βασικές Αρχές Μεθοδολογίας” ή “Core Principles Methodology”¹¹.

Η Επιτροπή μελετώντας όλα τα παραπάνω έκρινε απαραίτητη τη δημιουργία ενός διεθνούς συμφώνου που θα είχε σκοπό τη διασφάλιση και την ενίσχυση της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος μέσω των ελάχιστων ορίων κεφαλαιακής επάρκειας. Το διεθνές αυτό σύμφωνο έγινε γνωστό ως το “Σύμφωνο της Βασιλείας του 1988” ή “Basel Capital Accord” το οποίο εγκρίθηκε από τους εκπροσώπους των τραπεζών των χωρών της G-10.

1.3 Το πρώτο Σύμφωνο της Βασιλείας του 1988 (Basel Capital Accord ή Basel I) για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών

Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη ενότητα το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας που έχει να κάνει με την προληπτική εποπτεία των τραπεζών έχει επικεντρωθεί στους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας οι οποίοι συνθέτουν το Σύμφωνο της Βασιλείας του 1988. Οι ρυθμίσεις του Συμφώνου αναφέρονται στα παρακάτω θέματα:

- στη μέθοδο του υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων των διεθνών τραπεζών για την κάλυψή τους έναντι του πιστωτικού κινδύνου (και τον κίνδυνο της χώρας) από στοιχεία εντός και εκτός ισολογισμού.
- στον καθορισμό των στοιχείων των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων με τα οποία οι τράπεζες έχουν δικαίωμα να εκπληρώνουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για την κάλυψή τους έναντι του πιστωτικού κινδύνου καθώς και των κινδύνων της αγοράς.

Το Σύμφωνο εγκρίθηκε από τις εποπτικές αρχές των χωρών μελών της G-10 και τον Ιούλιο του 1988 τέθηκε σε εφαρμογή από τις τράπεζες. Το Σύμφωνο αυτό δεν απευθυνόταν μόνο σε χώρες μέλη της Επιτροπής, αλλά και σε χώρες με διεθνώς δραστηριοποιημένες τράπεζες.

¹¹Core Principles Methodology (October 2006) <http://www.bis.org/publ/bcbs130.pdf>

Ωστόσο, το Πρώτο Σύμφωνο δεν παρέμεινε στατικό αλλά εξελίχθηκε με αρκετές τροποποιήσεις. Αρχικά, το 1991 τροποποιήθηκαν ορισμένες διατάξεις με σκοπό να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στον προσδιορισμό των προβλέψεων των τραπεζών για γενικούς κινδύνους που πρέπει να συμπεριληφθούν στα εποπτικά ίδια κεφάλαια για τον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας. Έπειτα ακολούθησαν δύο άλλες τροποποιήσεις, το 1994 και το 1995, στις οποίες καθορίζονταν οι προϋποθέσεις για να λαμβάνονται υπόψη οι διμερείς συμφωνίες συμψηφισμού των τραπεζών με τους αντισυμβαλλόμενους τους κατά τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη του κινδύνου από συναλλαγές σε εξωχρηματιστηριακά παράγωγα μέσα.

Στη συνέχεια, τον Ιανουάριο του 1996, η Επιτροπή εξέδωσε ένα κείμενο με τίτλο “Τροποποίηση του Συμφώνου για την κεφαλαιακή επάρκεια για την ενσωμάτωση των κινδύνων αγοράς” (Amendment to the Capital Accord to incorporate market risks)¹². Με το Σύμφωνο αυτό επιβλήθηκε στις τράπεζες να έχουν επαρκή κεφάλαια για να καλυφθούν έναντι των κινδύνων της αγοράς στους οποίους εκτίθενται. Επιπλέον, διαμορφώθηκε ένας εναλλακτικός ορισμός των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, τον οποίο οι τράπεζες καλούνται να χρησιμοποιούν για τον καθορισμό των ελάχιστων ορίων κεφαλαιακής επάρκειας και την κάλυψή τους έναντι του κινδύνου αγοράς.

Τέλος, τον Απρίλιο του 1998 πραγματοποιήθηκε η τελευταία τροποποίηση στην οποία καθορίζονται οι προϋποθέσεις για μείωση των συντελεστών στάθμισης πιστωτικού κινδύνου για απαιτήσεις έναντι των Επιχειρήσεων Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών (Ε.Π.Ε.Υ), οι οποίες υπόκεινται σε κρατική εποπτεία.

1.4 Στοιχεία του κεφαλαίου

1.4.1 Κύριο κεφάλαιο (Core Capital) –Tier 1

Η Επιτροπή θεώρησε ότι τα βασικά συστατικά του κεφαλαίου στα οποία θα έπρεπε να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση είναι το μετοχικό κεφάλαιο και τα δημοσιοποιημένα σε λογιστικές καταστάσεις αποθεματικά. Σύμφωνα με τους κανονισμούς του Συμφώνου τα στοιχεία αυτά θα πρέπει να είναι κοινά μεταξύ των τραπεζικών συστημάτων των χωρών, να είναι ορατά σε δημοσιοποιημένους ισολογισμούς, να συμβάλλουν στη διαμόρφωση του περιθωρίου κέρδους και να υπάρχει η δυνατότητα ανταγωνισμού των τραπεζών.

Η Επιτροπή θεώρησε ότι υπάρχουν και άλλα σημαντικά συστατικά της κεφαλαιακής βάσης μίας τράπεζας τα οποία θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στο σύστημα μέτρησης. Έτσι, η Επιτροπή κατέληξε ότι το κεφάλαιο θα πρέπει να διακρίνεται σε δύο βαθμίδες, Tier 1¹³ και Tier 2¹⁴, των οποίων ο βαθμός θα είναι τουλάχιστον το 50% της κεφαλαιακής βάσης της τράπεζας.

---

¹² Amendment to the Capital Accord to incorporate market risks (January 1996), <http://www.bis.org/publ/bcbs24.pdf>

¹³ Tier 1 capital http://en.wikipedia.org/wiki/Tier_1_capital

¹⁴ Tier 2 capital http://en.wikipedia.org/wiki/Tier_2_capital

1.4.2 Συμπληρωματικό κεφάλαιο (Supplementary Capital) – Tier 2

Τα στοιχεία που απαρτίζουν το συμπληρωματικό κεφάλαιο είναι τα εξής:

- αφανή αποθεματικά: είναι τα μη δημοσιοποιημένα στον ισολογισμό αποθεματικά τα οποία έχουν περάσει από την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης και εμφανίζονται ως άλλες υποχρεώσεις στον ισολογισμό. Τα αποθεματικά αυτά είναι αποδοκτά από τις εποπτικές αρχές της τράπεζας.
- αποθεματικά αναπροσαρμογής: σε ορισμένες χώρες κάποια από τα στοιχεία του ενεργητικού επανεκτιμούνται ώστε να αποτυπώνουν την τρέχουσα αξία τους ή μία αξία κοντά στην τρέχουσα και όχι στο ιστορικό τους κόστος. Οι επανεκτιμήσεις αυτές μπορούν να προκύψουν είτε με επίσημη επανεκτίμηση των περιουσιακών στοιχείων που πραγματοποιείται στους ισολογισμούς, είτε με την ονομαστική αύξηση του κεφαλαίου, η οποία προκύπτει από την πρακτική των τραπεζών να διατηρούν τίτλους που έχουν αποτιμηθεί σε ιστορικές τιμές στους ισολογισμούς τους. Ο δεύτερος τρόπος επανεκτίμησης συμβαίνει όταν οι τράπεζες διακρατούν ένα μεγάλο αριθμό μετοχών στο χαρτοφυλάκιό τους σε ιστορικές τιμές, αλλά αντιμετωπίζονται σαν τρέχουσες τιμές και χρησιμοποιούνται για να αντισταθμίσουν τις πιθανές ζημιές. Η Επιτροπή θεώρησε ότι αυτές οι επανεκτιμήσεις μπορούν να συμπεριληφθούν στα συμπληρωματικά στοιχεία του κεφαλαίου όταν χρησιμοποιούνται για την απορρόφηση ζημιών και υπόκεινται σε προεξόφληση ώστε να αντανakλούν τις μεταβολές που πραγματοποιούνται στην αγορά και τηφορολογία. Η προεξόφληση γίνεται πάνω στη διαφορά μεταξύ της ιστορικής αγοραίας αξίας και της τρέχουσας αγοραίας αξίας και είναι της τάξης του 55%.
- γενικές προβλέψεις / γενικές απώλειες δανειακών αποθεματικών: δημιουργούνται για την αντιμετώπιση της πιθανότητας εμφάνισης μελλοντικών απωλειών. Όταν δεν καταλογίζονται σε συγκεκριμένα στοιχεία και δεν αντανakλούν μείωση της αξίας των συγκεκριμένων περιουσιακών στοιχείων, τα αποθεματικά αυτά προορίζονται να συμπεριληφθούν στο συμπληρωματικό κεφάλαιο. Ακόμη, όταν οι προβλέψεις ή τα αποθεματικά αντανakλούν μειωμένη αξία των περιουσιακών στοιχείων ή αφανείς αλλά μη αναγνωρίσιμες απώλειες που ήδη έχουν συμπεριληφθεί στον ισολογισμό, το ποσό αυτών των προβλέψεων και αποθεματικών που συμπεριλαμβάνεται πρέπει να περιορίζεται σε 1,25% των σταθμισμένων με κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού.
- ρευστοποιήσιμα μέσα κεφαλαίου: σε αυτήν τη κατηγορία συγκαταλέγεται μία σειρά από στοιχεία που έχουν χαρακτηριστικά κεφαλαίου αλλά και χρέους. Συνήθως, αυτά τα στοιχεία διαφέρουν από χώρα σε χώρα, αλλά το Σύμφωνο της Βασιλείας ορίζει ορισμένα κριτήρια που πρέπει να τηρηθούν. Αυτά είναι, ότι τα στοιχεία μη εγγυημένα, δευτερεύοντα και εξοφλημένα στο ακέραιο, για την εξόφληση του κεφαλαίου είναι απαραίτητη η έγκριση της εποπτικής αρχής και μπορούν να συμπεριληφθούν στις απώλειες χωρίς να διακόψει τις συναλλαγές της η τράπεζα.
- δευτερεύον προθεσμιακό χρέος: η Επιτροπή έχει συμφωνήσει ότι σε αυτή τη κατηγορία ανήκουν στοιχεία κεφαλαίου που έχουν συγκεκριμένη διάρκεια και αδυνατούν να απορροφήσουν ζημιές εκτός από την περίπτωση της ρευστοποίησης. Αυτές οι ατέλειες φέρουν έναν περιορισμό στον υπολογισμό κάποιων στοιχείων στην κεφαλαιακή βάση. Ειδικότερα, δευτερογενή εργαλεία χρέους με διάρκεια έως πέντε χρόνια συμπεριλαμβάνονται στο συμπληρωματικό κεφάλαιο, αλλά δεν μπορούν να ξεπερνούν το 50% του συνολικού κύριου κεφαλαίου (Tier 1). Το συμπληρωματικό κεφάλαιο υπόκειται

σε προεξόφληση της τάξης του 20% τον χρόνο όταν η διάρκεια είναι λιγότερη των πέντε ετών. Όταν η διάρκεια κυμαίνεται ανάμεσα σε ένα με δύο χρόνια η προεξόφληση είναι της τάξης του 80%, ενώ όταν η διάρκεια είναι μικρότερη του ενός έτους το συμπληρωματικό κεφάλαιο προεξοφλείται τελείως.

1.4.3 Κεφάλαιο (Capital) –Tier 3

Η σύλληψη του κεφαλαίου έγινε μετά τις τροποποιήσεις του Πρώτου Συμφώνου που αφορούσαν στην εισαγωγή του κινδύνου της αγοράς. Τον Απρίλιο του 1995, η Επιτροπή επέτρεψε στις τράπεζες να διακρατούν μία πιο βραχυπρόθεσμη μορφή κεφαλαίου έναντι των κινδύνων της αγοράς. Το συνολικό ποσό του Tier 3, το οποίο συμπεριλαμβάνεται στο κύριο κεφάλαιο δεν μπορεί να υπερβαίνει το 250% του Tier 1 που έχει προσδιορισθεί για να υποστηρίξει τον κίνδυνο της αγοράς.

1.4.4 Μείωση κεφαλαίου

Σύμφωνα με το Σύμφωνο του 1988 θα πρέπει να γίνουν κάποιες μειώσεις από την κεφαλαιακή βάση ώστε να υπολογισθούν τα εντός ισολογισμού σταθμισμένα με κίνδυνο στοιχεία. Αυτές οι μειώσεις είναι:

- η φήμη, η οποία αφαιρείται από το κύριο κεφάλαιο
- επενδύσεις σε θυγατρικές επιχειρήσεις που ασχολούνται με τραπεζικές και χρηματοοικονομικές δραστηριότητες οι οποίες δεν είναι ενοποιημένες στα εθνικά συστήματα. Η μείωση του κεφαλαίου είναι απαραίτητη ώστε να αποφευχθεί η πολλαπλή χρήση των ίδιων πηγών κεφαλαίου. Άρα, τα περιουσιακά στοιχεία που προέρχονται από τις θυγατρικές επιχειρήσεις δε θα ληφθούν υπόψη στον υπολογισμό των εντός ισολογισμού σταθμισμένων με κίνδυνο στοιχείων και του δείκτη φερεγγυότητας.

1.5 Συντελεστής στάθμισης

Σύμφωνα με το Σύμφωνο του 1988 τα περιουσιακά στοιχεία των τραπεζών είχαν ταξινομηθεί και ομαδοποιηθεί σε πέντε κατηγορίες ανάλογα με τον πιστωτικό κίνδυνο: 0%, 10%, 20%, 50% και 100%. Οι συντελεστές αυτοί είναι τυποποιημένοι και ίδιοι για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα. Από αυτές τις σταθμίσεις προκύπτει το σταθμισμένο ενεργητικό και ο παρονομαστής του κλάσματος του δείκτη φερεγγυότητας.

Μηδενικός συντελεστής στάθμισης – 0%

Ο μηδενικός συντελεστής εφαρμόζεται σε στοιχεία του ενεργητικού, όπως το ταμείο, στοιχεία που αντιπροσωπεύουν απαιτήσεις έναντι κεντρικών κυβερνήσεων και κεντρικών τραπεζών εκφρασμένες σε εθνικό νόμισμα και των χωρών μελών του Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)¹⁵, στοιχεία που καλύπτονται από ρητή εγγύηση των κεντρικών κυβερνήσεων και τραπεζών χωρών

¹⁵ About the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)
http://www.oecd.org/pages/0,3417,en_36734052_36734103_1_1_1_1_1,00.html

μελών του OECD καθώς και στοιχεία εξασφαλισμένα με τίτλους που έχουν εκδοθεί από κεντρικές κυβερνήσεις και τράπεζες χωρών μελών του OECD.

Συντελεστής στάθμισης του 20%

Ο συντελεστής εφαρμόζεται σε στοιχεία του ενεργητικού που αντιπροσωπεύουν απαιτήσεις έναντι των πολυμερών αναπτυξιακών τραπεζών καθώς και εγγυημένων ή υποθηκευμένων απαιτήσεων με τίτλους εκδιδόμενους από αυτές τις τράπεζες. Επίσης, εναρμονίζεται σε απαιτήσεις έναντι τραπεζών που ανήκουν σε χώρες μέλη του OECD και σε εγγυημένα δάνεια των τραπεζών αυτών όπως ακόμα και σε απαιτήσεις έναντι τραπεζών που δραστηριοποιούνται σε χώρες εκτός του OECD με υπολειμματική λήξη ως και ένα έτος. Τέλος, ο συντελεστής στάθμισης του 20% εφαρμόζεται σε απαιτήσεις έναντι μη εγχώριων δημόσιων οργανισμών σε χώρες μέλη του OECD.

Συντελεστής στάθμισης του 50%

Ο συντελεστής στάθμισης του 50% εφαρμόζεται σε στοιχεία του ενεργητικού όπως δάνεια τα οποία εξασφαλίζονται πλήρως με υποθήκες σε κατοικημένη ιδιοκτησία και άλλα.

Συντελεστής στάθμισης του 100%

Ο συντελεστής στάθμισης του 100% εφαρμόζεται στα υπόλοιπα στοιχεία του ισολογισμού τα οποία είναι οι απαιτήσεις έναντι του ιδιωτικού τομέα, οι απαιτήσεις έναντι των τραπεζών που δραστηριοποιούνται εκτός των χωρών μελών του OECD με υπολειμματική αξία μεγαλύτερη του ενός έτους, οι απαιτήσεις σε εμπορικές επιχειρήσεις δημόσιου τομέα, κτίρια, μηχανήματα και άλλα πάγια στοιχεία, ακίνητη περιουσία και άλλες επενδύσεις.

1.6 Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας

Οι κανόνες οι οποίοι έχουν θεσπιστεί από την Επιτροπή της Βασιλείας έχουν ως βασικό στόχο τη διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοοικονομικού συστήματος. Για την επίτευξή του έπρεπε να καθορισθεί ένα κατώτατο επίπεδο κεφαλαίου, το οποίο κλήθηκαν να επιτύχουν οι τράπεζες διεθνώς.

Έτσι, σύμφωνα με το Πρώτο Σύμφωνο, για να έχει μία τράπεζα επαρκή κεφαλαιοποίηση θα πρέπει το συνολικό της κεφάλαιο (κύριο και συμπληρωματικό) να υπερβαίνει το 8% του σταθμισμένου με κίνδυνο ενεργητικού. Με λίγα λόγια οι τράπεζες πρέπει να καλύψουν μία ελάχιστη κεφαλαιακή απαίτηση της τάξεως του 8%. Ο συντελεστής αυτός είναι γνωστός είτε ως Συνολικός δείκτης κεφαλαίου είτε ως Δείκτης φερεγγυότητας (solvency ratio).

Ο Δείκτης φερεγγυότητας δίνεται από τον παρακάτω τύπο:

$$\text{Συνολικός δείκτης κεφαλαίων} = \frac{\text{Συνολικό κεφάλαιο}}{\text{Πιστωτικός κίνδυνος}} \text{ ή}$$

$$\text{Συνολικός δείκτης κεφαλαίων} = \frac{\text{Συνολικό κεφάλαιο}}{\text{Σταθμισμένα στοιχεία ενεργητικού}} \geq 8\%$$

Στην αρχική μορφή του Πρώτου Συμφώνου η μέτρηση του δείκτη φερεγγυότητας συσχετιζόταν αποκλειστικά με τον πιστωτικό κίνδυνο.

Ο αριθμητής του κλάσματος είναι το συνολικό κεφάλαιο, το οποίο αποτελείται από το κύριο κεφάλαιο (Tier 1) και το συμπληρωματικό κεφάλαιο (Tier 2). Το συνολικό κεφάλαιο είναι στην ουσία τα ίδια κεφάλαια των τραπεζών τα οποία ονομάζονται εποπτικά κεφάλαια και διαφέρουν αρκετά από τα λογιστικά ίδια κεφάλαια. Στον παρονομαστή τα σταθμισμένα στοιχεία του ενεργητικού αφορούν στοιχεία, τόσο εντός όσο και εκτός του ισολογισμού.

Ο υπολογισμός των σταθμισμένων (ως προς τον κίνδυνο) στοιχείων του ενεργητικού (risk adjusted assets – RAA) σύμφωνα με το Σύμφωνο του 1988 γίνεται με την εφαρμογή του τύπου που ακολουθεί:

$$RAA = \sum_{i=1}^n w_i * a_i$$

όπου:

w_i = ο συντελεστής στάθμισης του στοιχείου i

a_i = η λογιστική αξία του στοιχείου i του ενεργητικού στον ισολογισμό της τράπεζας

Επιπλέον, για να θεωρείται μία τράπεζα επαρκώς κεφαλαιοποιημένη θα πρέπει ο λόγος του κύριου κεφαλαίου προς τα σταθμισμένα στοιχεία του ενεργητικού να είναι ίσα ή μεγαλύτερα του 4%.

$$\text{Δείκτης κύριου κεφαλαίου} = \frac{\text{Κύριο κεφάλαιο}}{\text{Σταθμισμένα στοιχεία ενεργητικού}} \geq 4\%$$

Αυτό σημαίνει πως από το 8% του Συνολικού δείκτη κεφαλαίων, τουλάχιστον το 4% θα πρέπει να προέρχεται από το κύριο κεφάλαιο.

1.6.1 Τροποποίηση του Πρώτου Συμφώνου

Το Πρώτο Σύμφωνο της Βασιλείας δεν παρέμεινε στατικό αλλά εξελίχθηκε με το πέρασμα του χρόνου με ορισμένους όρους του να έχουν βελτιωθεί ή τροποποιηθεί. Η διαδικασία ξεκίνησε το 1991 όπου επεξηγήθηκαν καλύτερα οι προβλέψεις για επισφαλή δάνεια και συνεχίστηκε το 1995 όπου αναγνωρίστηκε ο διμερής συμψηφισμός του ανοίγματος πιστωτικού κινδύνου των τραπεζών που έχουν λάβει ανοιχτές θέσεις σε παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα. Στο Πρώτο Σύμφωνο γίνεται μία σημαντική προσπάθεια για την αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου. Η Επιτροπή εργάστηκε για την αντιμετώπιση και άλλων κινδύνων πέρα του πιστωτικού. Τον Ιανουάριο του 1996, η Επιτροπή εξέδωσε το “Amendment to the Capital Accord to incorporate market risks”.

Πλέον, στο Σύμφωνο του 1988 ενσωματώνεται και ο κίνδυνος της αγοράς εκτός από τον πιστωτικό.

Μετά την τροποποίηση του Συμφώνου ο Δείκτης φερεγγυότητας (solvency ratio) διαμορφώθηκε ως εξής:

$$\text{Δείκτης φερεγγυότητας} = \frac{\text{Συνολικό κεφάλαιο}}{\text{Πιστωτικός κίνδυνος} + \text{κίνδυνος αγοράς}} \geq 8\%$$

$$\text{Δείκτης φερεγγυότητας} = \frac{\text{Συνολικό κεφάλαιο}}{\text{Σταθμισμένο ενεργητικό} + 12,5 * \text{κίνδυνος αγοράς}} \geq 8\%$$

Επίσης, οι τράπεζες από το 1997 υποχρεώθηκαν να διαχωρήσουν το χαρτοφυλλάκι τους σε επενδυτικό (investment book) στο οποίο κατείχαν εισόδημα για επένδυση και σε χαρτοφυλλάκι συναλλαγών (trading book) το οποίο διαπραγματευόταν σε δευτερογενείς αγορές.

1.7 Αξιολόγηση του Συμφώνου του 1988

Με το Πρώτο Σύμφωνο της Βασιλείας υπήρξε ανάκαμψη της πιστωτικής πορείας που είχε παρατηρηθεί τα τελευταία χρόνια στους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που δραστηριοποιούνται σε διεθνές επίπεδο.

Αυτό προέκυψε είτε μέσω της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου, είτε μέσω της μείωσης του σταθμισμένου ενεργητικού. Οι τράπεζες συνήθως σε περιόδους άνθησης καταφεύγουν σε αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου ή των αποθεματικών ενώ σε περιόδους ύφεσης της οικονομικής δραστηριότητας οι τράπεζες περιορίζουν τη χορήγηση δανείων. Οι τράπεζες σταμάτησαν την ανεξέλεγκτη έκδοση δανείων σε περιόδους ύφεσης, διότι πολλές φορές τράπεζες είχαν οδηγηθεί στην πτώχευση, και χορηγούν περισσότερα δάνεια σε περιόδους οικονομικής άνθησης. Επίσης, όταν οι τράπεζες δεν μπορούσαν να αντλήσουν κεφάλαια από το Tier 1 κατέφευγαν σε κεφάλαια από το Tier 2 έτσι ώστε να καλύψουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις τους.

Παρά τις τροποποιήσεις του Συμφώνου μέσα στις οποίες συμπεριλήφθησαν και οι κίνδυνοι της αγοράς, το Σύμφωνο αποτέλεσε αντικείμενο έντονης κριτικής. Τα βασικά σημεία είναι:

- οι συντελεστές στάθμισης του Πρώτου Συμφώνου σχετικά με τα στοιχεία του ενεργητικού αφορούν κυρίως στην έκθεση στον πιστωτικό κίνδυνο και δεν έχει δοθεί σημασία σε άλλους κινδύνους, όπως τον λειτουργικό και τον κίνδυνο επιτοκίου.
- οι τράπεζες μπορεί φαινομενικά να προσαρμόσουν τη συμπεριφορά τους και να διατηρήσουν τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις, όμως παράλληλα

προσπαθούν να βρουν ευκαιρίες για να αποφύγουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις (regulatory capital arbitrage) μέσω της τιτλοποίησης επιχειρηματικών δανείων.

- οι κεφαλαιακές απαιτήσεις δε διαφοροποιούνται σύμφωνα με το ύψος του πιστωτικού κινδύνου οπότε ορισμένες τράπεζες καταφεύγουν σε μεγάλους δανεισμούς κεφαλαίων.
- οι κανόνες είναι αρκετά γενικοί και απευθύνονται κυρίως σε διεθνή τραπεζικά ιδρύματα τα οποία δραστηριοποιούνται σε βιομηχανικές αγορές. Πολλά τραπεζικά ιδρύματα και επενδυτικές εταιρίες έχουν υιοθετήσει τους κανόνες για την κεφαλαιακή επάρκεια αλλά διαφέρουν σε αρκετά σημεία μεταξύ τους. Παρατηρούμε πως οι κανόνες δε διαμορφώνονται σύμφωνα με την ιδιαιτερότητα κάθε οργανισμού και έτσι δεν είναι αποτελεσματικοί.

Μελετώντας την ανεπάρκεια των κανονισμών του Πρώτου Συμφώνου η Επιτροπή της Βασιλείας αποφάσισε να εισάγει ένα νέο αναθεωρημένο πλαίσιο για την κεφαλαιακή επάρκεια και να αντικαταστήσει τους κανόνες του Συμφώνου του 1988 με νέους, με την ονομασία το “Νέο Σύμφωνο της Βασιλείας” (The New Capital Accord)¹⁶. Αυτό το αναθεωρημένο Σύμφωνο ενσωμάτωσε μια πιο ενισχυμένη διαδικασία εποπτικής αναθεώρησης, η οποία επικαλύπτεται με μεγαλύτερη διαφάνεια μέσω της απαίτησης της δημόσιας κοινοποίησης ως μέσο της πειθαρχίας της αγοράς.

Η “Βασιλεία II” απομακρύνθηκε από την ιδέα ότι οι εποπτικοί κανόνες πρέπει να είναι ίδιοι για όλους (one size fits all). Αναγνώρισε ότι όσο πιο ανεπτυγμένο και αποτελεσματικό είναι ένα ίδρυμα, ως προς την εκτίμηση και διαχείριση των κινδύνων, τόσο λιγότερο κεφάλαιο θα πρέπει να διακρατά. Δηλαδή, η “Βασιλεία II” επικεντρώθηκε σε έναν επιμέρους κίνδυνο και προτείνει τη διακράτηση κεφαλαίων για το πραγματικό μέγεθος του κάθε κινδύνου. Έτσι, απομακρύνθηκε από τη “γενικότητα” του Συμφώνου του 1988 και στόχευσε σε κάθε κίνδυνο και στα αναγκαία κεφάλαιά του χωριστά.

---

¹⁶ The new Basel Capital accord, (31 May 2001), <http://www.bis.org/publ/bcbsca03.pdf>

Κεφάλαιο 2

Το Νέο Σύμφωνο για την κεφαλαιακή επάρκεια (Basel II)

2.1 Εισαγωγή

Η Επιτροπή αντιλαμβανόμενη τη μεταβολή των συνθηκών στον οικονομικό τομέα διατύπωσε και εξέδωσε στις 26 Ιουνίου του 2004 ένα νέο πλαίσιο για την κεφαλαιακή επάρκεια το οποίο εγκρίθηκε από τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών αλλά και από τις εποπτικές αρχές των χωρών μελών της G-10. Το αναθεωρημένο αυτό πλαίσιο έγινε γνωστό με την ονομασία “Νέο Σύμφωνο της Βασιλείας” (The New Basel Capital Accord). Οι βασικοί στόχοι του Νέου Συμφώνου συνίστανται στα ακόλουθα: απόδοση έμφασης στη διαδικασία εποπτικής εξέτασης και στη διαφάνεια της αγοράς, επαρκή κάλυψη του συνόλου των χρηματοοικονομικών και μη κινδύνων και σταδιακή σύγκλιση του ύψους των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων προς το οικονομικό κεφάλαιο των τραπεζών, μέσω της αναγνώρισης από τις εποπτικές αρχές της αποτίμησης του κινδύνου που πραγματοποιούν οι ίδιες οι τράπεζες. Οι προτάσεις τις οποίες περιείχε το Νέο Σύμφωνο για την κεφαλαιακή επάρκεια τέθηκαν σε εφαρμογή την 1^η Ιανουαρίου του 2007 και περιλάμβανε τρεις βασικούς πυλώνες.

2.2 Πρώτος πυλώνας (Pillar I) - Ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις

Ο ορισμός των ιδίων κεφαλαίων, οι ελάχιστες απαιτήσεις του 8% των ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με το σταθμισμένο ενεργητικό και οι διατάξεις αναφορικά με την εποπτική μεταχείριση των κινδύνων της αγοράς παραμένουν αμετάβλητες. Η κύρια διαφοροποίηση έγκειται στην μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου περιλαμβανομένης και της εποπτικής αντιμετώπισης των μέσων και τεχνικών μείωσης του εν λόγω κινδύνου, καθώς και στην καθιέρωση επιπρόσθετων κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον λειτουργικό κίνδυνο.

Ο πρώτος πυλώνας του Νέου Συμφώνου επέφερε τις εξής αλλαγές:

α) Τροποποίησε την ισχύουσα τυποποιημένη μέθοδο (standardized approach) για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Η νέα τυποποιημένη μέθοδος διατήρησε τη λογική της προηγούμενης μεθόδου με την απόδοση προκαθορισμένων συντελεστών στάθμισης κινδύνου. Έτσι επιτεύχθηκε μεγαλύτερη ευαισθησία ως προς τον κίνδυνο, στο μέτρο που οι συντελεστές κινδύνου προσδιορίζονται ανάλογα με τη διαβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας του αντισυμβαλλομένου. Ο νέος δείκτης φερεγγυότητας που προέκυψε είναι ο εξής:

$$\text{Δείκτης φερεγγυότητας} = \frac{\text{Συνολικό κεφάλαιο}}{\text{Σταθμισμένο ενεργητικό} + 12,5 * \text{Κίνδυνος αγοράς} + 12,5 * \text{Λειτουργικός κίνδυνος}} \geq 8\%$$

όπου το 12,5 προκύπτει από το αντίστροφα κλάσμα του 0,08 που είναι το ελάχιστο όριο κεφαλαιακής επάρκειας.

β) Αναγνώρισε τη μέθοδο υπολογισμού βάσει εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης (internal ratings based approach), μέθοδο η οποία παρέχει στις τράπεζες δύο εναλλακτικούς τρόπους υπολογισμού, ανάλογα με το βαθμό εξέλιξης των εσωτερικών τους συστημάτων διαβάθμισης κινδύνου:

- Τη θεμελιώδη μέθοδο (foundation approach) και
- Την προηγμένη μέθοδο (advanced approach)

Για τον υπολογισμό των σταθμισμένων κινδύνων χρειάζεται η εκτίμηση τεσσάρων παραμέτρων:

- Την πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης αντισυμβαλλομένου (Probability of Default – PD), απεικονίζει την πιστοληπτική ικανότητα. Μετράει την πιθανότητα αδυναμίας κάλυψης των υποχρεώσεων του πελάτη εντός δεδομένης χρονικής περιόδου.
- Τη ζημιά σε περίπτωση αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρέωσης αντισυμβαλλομένου (Loss Given Default – LGD). Μας δίνει μια εκτίμηση της μέσης αναμενόμενης ζημίας, το ποσοστό της χρηματοδότησης το οποίο δε θα εισπραχθεί, σε περίπτωση που ο πελάτης δεν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του. Το μέγεθος LGD εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το είδος των εξασφαλίσεων και των εγγυήσεων που έχουν χρησιμοποιηθεί.
- Την έκθεση έναντι του αντισυμβαλλομένου (Exposure At Default – EAD) σε περίπτωση αθέτησης της υποχρέωσής του, μας δίνει την εκτίμηση του χρηματοδοτικού ανοίγματος.
- Την εναπομείνασα διάρκεια έως τη λήξη (Maturity – M) των απαιτήσεων, μετράει το χρονικό διάστημα που απομένει ως τη λήξη του ανοίγματος.

Στην περίπτωση της θεμελιώδους μεθόδου, οι τράπεζες προσδιορίζουν μόνο την παράμετρο αθέτησης υποχρεώσεων (PD) ενώ στην εξελιγμένη προσέγγιση το σύνολο των παραμέτρων.

γ) Διαμορφώθηκε αναλυτικό πλαίσιο για την εποπτική μεταχείριση των τιτλοποιημένων απαιτήσεων (πλαίσιο που δεν υπήρχε από το αρχικό Σύμφωνο).

δ) Οι τράπεζες, που πληρούν προϋποθέσεις, θα μπορούν να χρησιμοποιούν μεθόδους άμβλυνσης του κινδύνου για να μειώσουν τις κεφαλαιακές επιβαρύνσεις τους, όπως:

- Τις εξασφαλίσεις
- Τις εγγυήσεις και τα πιστωτικά παράγωγα, και
- Το συμψηφισμό στοιχείων εντός ισολογισμού

ε) Τέλος, εισήχθησαν για πρώτη φορά κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του λειτουργικού κινδύνου. Ο λειτουργικός κίνδυνος ορίζεται ως ο κίνδυνος άμεσων ή έμμεσων ζημιών που έχουν ως αιτία:

- Την ανεπάρκεια / ακαταλληλότητα των εσωτερικών διαδικασιών και συστημάτων
- Τον ανθρώπινο παράγοντα
- Εξωτερικά αίτια

Αναφορικά με τον λειτουργικό κίνδυνο η Επιτροπή της Βασιλείας πρότεινε τρεις εναλλακτικές μεθόδους υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων:

- τη μέθοδο του Βασικού Δείκτη (Basic Indicator Approach), οι τράπεζες που εφαρμόζουν αυτή τη μέθοδο θα πρέπει να υπολογίζουν εποπτικά κεφάλαια ως ποσοστό του gross income με βάση τον παρακάτω τύπο:

$$KBIA=GI*a$$

- όπου KBIA είναι οι κεφαλαιακές απαιτήσεις στην Basic Indicator Approach για τον λειτουργικό κίνδυνο
- $a=15\%$
- GI ο μέσος όρος του gross income των τριών τελευταίων χρόνων. Για τον ορισμό του gross income έχει δοθεί ο παρακάτω τύπος:

$GI = \text{net interest income} + \text{net result of fees and commissions} + \text{net result of financial operations} + \text{other income excluding extraordinary or irregular items and profits/losses from sales of securities in bank book}$

- την τυποποιημένη μέθοδο (Standardized Approach) καθώς και εναλλακτική τυποποιημένη μέθοδο μόνο για τις δραστηριότητες λιανικής τραπεζικής και χορηγήσεων. Σε αυτή προτείνεται εξειδίκευση των συντελεστών κατά τραπεζική δραστηριότητα και χρήση διαφορετικών οικονομικών δεικτών κατά περίπτωση.

Οι τράπεζες σύμφωνα με αυτή την εναλλακτική λύση, χωρίζουν τις δραστηριότητες τους σε οκτώ βασικές κατηγορίες (business lines) οι οποίες απεικονίζονται στον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 2.1. Business lines

Δραστηριότητα	Συντελεστής β
1. Corporate Finance (Χρηματοδότηση επιχειρήσεων)	18%
2. Trading and Sales (Διαπραγμάτευση και πώληση χρηματοπιστωτικών μέσων)	18%

3.Retail Banking (Λιανική τραπεζική)	12%
4.Commercial Banking (Εμπορική τραπεζική)	15%
5.Payment and Settlement (Διενέργεια και διακανονισμός πληρωμών)	18%
6.Agency Services (Υπηρεσίες πρακτόρευσης)	15%
7.Asset Management (Διαχείριση ενεργητικού)	12%
8.Retail Brokerage (Χρηματιστηριακές υπηρεσίες λιανικής)	12%

Τα εποπτικά κεφάλαια για τον λειτουργικό κίνδυνο υπολογίζονται ως ποσοστό του gross income για κάθε business line με βάση τον παρακάτω τύπο:

$$KTSA = \sum (GI_{1-8} * b_{1-8})$$

- όπου KTSA οι κεφαλαιακές απαιτήσεις στην τυποποιημένη μέθοδο
- b_{1-8} = ποσοστό για κάθε business line
- GI_{1-8} = ο μέσος όρος του gross income των τριών τελευταίων χρόνων για κάθε business line
  - την εξελιγμένη μέθοδο μέτρησης (Advanced Measurement Approach). Με τη συγκεκριμένη μέθοδο, η ρυθμιστική κεφαλαιακή απαίτηση ισούται με τη μέτρηση του κινδύνου που παράγεται από το εσωτερικό σύστημα της τράπεζας για τη μέτρηση του λειτουργικού κινδύνου. Η χρήση της μεθόδου αυτής υπόκειται σε έγκριση των εποπτικών αρχών.

Μία τράπεζα που υιοθετεί την προηγμένη μέθοδο μέτρησης, χρησιμοποιεί ένα μηχανισμό κατανομής για τον καθορισμό της κεφαλαιακής απαίτησης για τις διεθνώς δραστηριοποιημένες θυγατρικές της. Η έγκριση των εποπτικών αρχών πρέπει να αντανάκλα την ικανοποίηση τους ότι ο μηχανισμός κατανομής για τις συγκεκριμένες θυγατρικές είναι κατάλληλος και μπορεί να υποστηριχθεί εμπειρικά. Το διοικητικό συμβούλιο κάθε θυγατρικής είναι αρμόδιο για τη διεξαγωγή αξιολόγησης των λειτουργικών κινδύνων και των ελέγχων καθώς και για τη διαβεβαίωση ότι η θυγατρική είναι επαρκώς κεφαλαιοποιημένη έναντι των συγκεκριμένων κινδύνων.

Η καταλληλότητα της μεθοδολογίας κατανομής θα αναθεωρείται δίνοντας έμφαση στο στάδιο της ανάπτυξης τεχνικών κατανομής που είναι ευαίσθητες στον κίνδυνο και στην έκταση στην οποία αντανάκλα το επίπεδο του λειτουργικού κινδύνου του τραπεζικού ομίλου.

2.3 Δεύτερος πυλώνας (Pillar II) – Εποπτικός έλεγχος

Ο Δεύτερος πυλώνας του Νέου Συμφώνου στόχευε στην ενθάρρυνση της τήρησης υψηλών προδιαγραφών στη διαφάνεια και στην παρουσίαση των αναλαμβανόμενων κινδύνων. Μέσα από το αναθεωρημένο Σύμφωνο δόθηκε η δυνατότητα στα τραπεζικά ιδρύματα να αναπτύξουν εσωτερικά συστήματα αξιολόγησης του πιστωτικού κινδύνου σε διάφορα επίπεδα πολυπλοκότητας, με σκοπό την επίτευξη ακριβέστερης στάθμισης κινδύνου με την έγκριση των εποπτικών αρχών.

Όσες τράπεζες εκτιμάται στην αγορά ότι ανήκουν σε υψηλού κινδύνου ιδρύματα ή έχουν ανεπαρκές σύστημα διαχείρισης κινδύνων, θα τους επιβάλλονται κυρώσεις μέσω υψηλότερων περιθωρίων επιτοκίου στο διατραπεζικό δανεισμό και στο εκδιδόμενο χρέος. Η διαφάνεια των στοιχείων είναι υποχρεωτική και επικεντρώνεται σε συγκεκριμένους τομείς, οι οποίοι αφορούν κυρίως στοιχεία για την κεφαλαιακή επάρκεια και τη σύνθεση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων, την αναλυτική παρουσίαση των εκθέσεων σε κίνδυνο ανά προϊόν και τη διαφάνεια των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων.

Στο μέρος αυτό του πλαισίου εισήχθησαν γενικές αρχές, με σκοπό τη διασφάλιση της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων πέραν των μηχανισμών του πρώτου πυλώνα. Τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να διαθέτουν σύστημα εκτίμησης κεφαλαιακής επάρκειας και να καθορίζουν τα κεφάλαια που απαιτούνται για την κάλυψη των κινδύνων που αναλαμβάνουν. Οι εποπτικές αρχές αξιολογούν τους κινδύνους, καθώς και τις διαδικασίες παρακολούθησης και μέτρησης αυτών και στις περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει πλήρης συμμόρφωση με τις διατάξεις του Πρώτου πυλώνα ή κάποιοι κίνδυνοι, που δεν αντιμετωπίζονται από τον Πρώτο πυλώνα, δεν έχουν καλυφθεί επαρκώς με κεφάλαια από τα πιστωτικά ιδρύματα, απαιτούν πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις.

Πιο συγκεκριμένα, στο Δεύτερο πυλώνα η Επιτροπή προσδιόρισε τέσσερις βασικές αρχές, οι οποίες είναι:

- Πρόβλεψη διαδικασιών από τα πιστωτικά ιδρύματα για την εσωτερική αξιολόγηση της κεφαλαιακής τους επάρκειας και τη διαμόρφωση στρατηγικής για τη διατήρηση του επιπέδου ιδίων κεφαλαίων.
- Καθιέρωση της εξουσίας εποπτικού ελέγχου της αρτιότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων των τραπεζών.
- Δυνατότητα επιβολής από την αρμόδια εποπτική αρχή κεφαλαιακής απαίτησης για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου καθ' υπέρβαση του ελάχιστου ορίου (8%) σε συγκεκριμένα πιστωτικά ιδρύματα.
- Καθιέρωση της εξουσίας έγκαιρης παρέμβασης των εποπτικών αρχών σε περίπτωση επιδείνωσης του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ενός πιστωτικού ιδρύματος.

Η διαδικασία της εποπτικής εξέτασης (supervisory review process) του Δεύτερου πυλώνα αποτέλεσε μία από τις βασικότερες καινοτομίες της Βασιλείας II. Καθρεφτίστηκε η μετατόπιση του ενδιαφέροντος των εποπτικών αρχών από το επίπεδο της μακροληπτικής εποπτείας στο επίπεδο της μικροληπτικής, με την παροχή δυνατότητας προσωποποιημένης εποπτείας των ιδρυμάτων, οι δραστηριότητες των οποίων περιείχαν μεγαλύτερο συστημικό κίνδυνο.

Οι διατάξεις του Δεύτερου πυλώνα εστίασαν στις εξής θεματικές ενότητες:

- μεταχείριση κινδύνων που δεν αντιμετωπίζονται στο πλαίσιο του Πρώτου πυλώνα (π.χ. κίνδυνος εισοδήματος επιτοκίων, μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα, κίνδυνος ρευστότητας, στρατηγικός κίνδυνος κ.λ.π.)
- αντιμετώπιση παραγόντων που δεν τελούν υπό τον έλεγχο του πιστωτικού ιδρύματος (διακυμάνσεις οικονομικού κύκλου), και
- έλεγχο της πλήρωσης των προϋποθέσεων για την υιοθέτηση των εξελιγμένων μεθόδων

2.4 Τρίτος πυλώνας (Pillar III) – Πειθαρχία αγοράς

Ο Τρίτος πυλώνας εισάγει διατάξεις αναφορικά με την παρεχόμενη από τα πιστωτικά ιδρύματα προς το εξωτερικό πληροφόρηση για το ύψος των αναλαμβανομένων κινδύνων, τις κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι των κινδύνων αυτών και την ακολουθούμενη στρατηγική, προκειμένου μέσω της διαφάνειας (disclosure) να ενισχυθεί η πειθαρχία της αγοράς. Επομένως, έχει να κάνει με την υποχρέωση των τραπεζών να προβαίνουν σε γνωστοποίηση στοιχείων, τόσο ποιοτικού όσο και ποσοτικού χαρακτήρα, με σκοπό την ενίσχυση της επιβαλλόμενης από την αγορά πειθαρχίας προς τους κανόνες ορθής διαχείρισης των κινδύνων. Σκοπός του Τρίτου πυλώνα ήταν να παρέχει στους συμμετέχοντες στην αγορά τις απαραίτητες πληροφορίες για τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται τα πιστωτικά ιδρύματα και για τις διαδικασίες διαχείρισής τους. Οι υποχρεώσεις δημοσιοποίησης αφορούν σε γενικές γραμμές:

- τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται τα πιστωτικά ιδρύματα
- τις διαδικασίες διαχείρισής τους, και
- την ποιότητα των στοιχείων των ιδίων κεφαλαίων που χρησιμοποιούνται για την κάλυψη των κινδύνων

Οι τεχνικές μεταβιβάσεως και οι πρακτικές μετρήσεων των πιστωτικών κινδύνων που προέρχονται από σύνθετα χρηματοοικονομικά εργαλεία, όπως είναι τα credit derivatives, swap options, καθώς επίσης και από τιτλοποιήσεις ενεργητικού, απεικονίζονται πληρέστερα με μεγαλύτερη προσοχή. Παράλληλα αυξάνεται το φάσμα των εξασφαλίσεων έναντι κινδύνων και οι εγγυήσεις έναντι απαιτήσεων.

Οι εποπτικές αρχές μπορεί πλέον να μην επιβάλλουν ειδική κεφαλαιακή απαίτηση για τον επιτοκιακό κίνδυνο του επενδυτικού χαρτοφυλακίου για τις τράπεζες που παρουσιάζουν σημαντικό κίνδυνο λόγω ανοιγμάτων ρευστότητας μεταξύ παθητικού / ενεργητικού, αλλά παρακολουθούν με προσοχή την οικονομική κατάσταση της κάθε τράπεζας. Το σημαντικότερο γεγονός σχετικά με το νέο πλαίσιο υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων που πρότεινε η Επιτροπή, έχει να κάνει με ειδική κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του λειτουργικού κινδύνου, το οποίο έθεσε νέους κανόνες σε συνεργασία με τους εθνικούς φορείς και τις κεντρικές τράπεζες. Μέσα από το πλαίσιο της Βασιλείας II παρουσιάστηκαν ξεχωριστές κεφαλαιακές απαιτήσεις βάσει αντίστοιχων μεθοδολογιών μέτρησης. Η δυσκολία που παρουσιάστηκε σχετικά με τον λειτουργικό κίνδυνο είναι ότι δεν είναι εύκολα μετρήσιμος και αναφέρεται σε όλα τα είδη

κινδύνων που δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν είτε ως κίνδυνοι αγοράς, είτε ως πιστωτικοί κίνδυνοι.

2.5 Αξιολόγηση του Νέου Συμφώνου για την κεφαλαιακή επάρκεια

Η προώθηση της ασφάλειας και της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος, καθώς και η ενίσχυση των συνθηκών ίσου ανταγωνισμού, αποτέλεσαν βασικούς στρατηγικούς στόχους της Βασιλείας II. Σε διεθνές επίπεδο η εφαρμογή του αναθεωρημένου Συμφώνου αποτέλεσε πρότυπο βέλτιστης πρακτικής για την άσκηση της τραπεζικής εποπτείας και όπως ήταν αναμενόμενο επεκτάθηκε στο σύνολο σχεδόν των χωρών παγκοσμίως. Το προτεινόμενο πλαίσιο για την κεφαλαιακή επάρκεια περιλάμβανε αρκετά θετικά στοιχεία. Ο βασικός στόχος δεν ήταν να μειώσει το συνολικό επίπεδο των κεφαλαιακών απαιτήσεων, αλλά να εξασφαλίσει την αποτελεσματική κατανομή του κεφαλαίου. Η εξάλειψη του αυθαίρετου διαχωρισμού των χωρών (σε εντός και εκτός ΟΟΣΑ¹⁷), καθώς και η υιοθέτηση κεφαλαιακών απαιτήσεων για άλλους τύπους κινδύνων (όπως ο λειτουργικός) αποτέλεσαν σημαντικές βελτιώσεις του υφιστάμενου πλαισίου. Τέλος, η αναγνώριση των μοντέλων διαχείρισης κινδύνων και της δυνατότητας χρησιμοποίησής τους για εσωτερική αξιολόγηση αποτέλεσε ένα ακόμη σημαντικό βήμα προς ένα καθεστώς τραπεζικής εποπτείας συμβατό με τις ανάγκες του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Οι συνέπειες από την εφαρμογή του νέου πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας ήταν σημαντικές:

- Η αναγνώριση των εξωτερικών αξιολογήσεων από εξειδικευμένες εταιρείες έδωσαν ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις αμερικάνικες τράπεζες, αφού οι αξιολογήσεις τραπεζών και εταιρειών στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού είναι περισσότερο διαδεδομένες.
- Η εξάλειψη της διάκρισης μεταξύ χωρών – μελών και μη του ΟΟΣΑ ευνόησε τα τραπεζικά ιδρύματα που είναι εγκατεστημένα σε ορισμένες χώρες μη μέλη του ΟΟΣΑ και έχουν υψηλή αξιολόγηση.
- Οι πιο έμπειρες και προηγμένες τεχνολογικά τράπεζες απέκτησαν ένα σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα από το γεγονός ότι τους επιτράπηκε να στηριχθούν στις δικές τους αξιολογήσεις, χρησιμοποιώντας τα μοντέλα διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου και κινδύνου αγοράς τα οποία είχαν αναπτύξει.

Η μεγαλύτερη καινοτομία του πλαισίου της Βασιλείας II είναι, η χρήση των αξιολογήσεων των εξειδικευμένων εταιρειών (Moody's, Standard & Poor's, Fitch IBCA κ.λ.π.), ώστε να διακρίνουμε μεταξύ εκθέσεων σε κινδύνους διαφορετικής ποιότητας. Φαίνεται όμως πως υπάρχουν ορισμένοι κίνδυνοι από την εισαγωγή αυτής της καινοτομίας:

- Οι εταιρείες αξιολόγησης έχουν ορισμένες βάσεις δεδομένων και αρχεία, γεγονός που μειώνει την αξιοπιστία τους

---

¹⁷ Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

- Η καινοτομία αυτή δημιουργεί κίνητρα στους δανειζόμενους να επιζητούν ευνοϊκότερη αξιολόγηση ή νέες εταιρείες αξιολόγησης. Το αποτέλεσμα θα μπορούσε να είναι ένας έντονος ανταγωνισμός μεταξύ των εταιρειών αξιολόγησης, ώστε να κάνουν ευνοϊκότερες αξιολογήσεις. Βέβαια, ενδεχόμενη χαλάρωση της ποιότητας των αξιολογήσεων εκ μέρους των εξειδικευμένων εταιρειών θα μπορούσε να αποφευχθεί με μία αυστηρή αξιολόγηση των ίδιων εταιρειών αξιολόγησης από την Επιτροπή της Βασιλείας ή κάποιο άλλο διεθνές όργανο.
- Η Επιτροπή της Βασιλείας δεν έχει παράσχει μέχρι τώρα σε κάποιο εξωτερικό κριτήριο συγκρισιμότητας ανάμεσα στις κλίμακες αξιολόγησης.
- Οι προτάσεις της Επιτροπής περιλαμβάνουν ορισμένες προφανείς λογικές ασυνέπειες. Για παράδειγμα, ο σχεδιασμός του πλαισίου της Βασιλείας II παρέχει σημαντικά κίνητρα για τους δανειζόμενους, που κινδυνεύουν να αξιολογηθούν σε επίπεδα χαμηλότερα από B- , να αποφασίζουν για το εάν θα αξιολογηθούν ή όχι ανάλογα με τις προβλέψεις τους σχετικά με το αποτέλεσμα της αξιολόγησης. Σε πολλές περιπτώσεις, οι δανειζόμενοι δεν έχουν την δυνατότητα να επιζητούν ή όχι την αξιολόγηση από τη στιγμή που δεν έχουν αναπτύξει μία σχέση με κάποια εταιρεία αξιολόγησης. Μπορεί δηλαδή, να είναι προτιμότερο για έναν δανειζόμενο να μην αξιολογηθεί καθόλου, εάν υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να έχει στάθμιση 150%.

Η πρόθεση της Επιτροπής, με την εφαρμογή της Βασιλείας II, ήταν να γίνει ο τραπεζικός κλάδος ακόμα ασφαλέστερος. Αν και οι περισσότερες τράπεζες και εθνικές ενώσεις τραπεζών συμφωνούσαν, δεν ήταν και λίγοι αυτοί που εξέφρασαν την ανησυχία τους για την πολυπλοκότητα της Συμφωνίας και θεώρησαν δύσκολη την έγκαιρη εφαρμογή της. Στην Ιταλία, για παράδειγμα, η Βασιλεία II θεωρήθηκε υπερβολικά σύνθετη. Στις Η.Π.Α πολλοί τη θεωρούν ανεφάρμοστη, ενώ στη Νότια Αφρική οι τράπεζες είδαν τη Βασιλεία II με θετικό τρόπο όσον αφορά τις προοπτικές της οικονομίας της χώρας για πιο ελκυστικές επενδύσεις. Η υποχρέωση των τραπεζών για συμμόρφωση με τους κανόνες του Νέου Συμφώνου εξαρτώνται κυρίως από το γεωγραφικό χώρο που δραστηριοποιούνται. Οι “μεγάλες” τράπεζες στην Αμερική, στη Νότια Αφρική, στην Ωκεανία και στην Νοτιοανατολική Ασία πρέπει να εφαρμόσουν το κανονιστικό πλαίσιο. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όλες ανεξαιρέτως οι τράπεζες και άλλης μορφής πιστωτικά ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένων και των τραπεζών των νέων χωρών μελών, πρέπει να εφαρμόσουν τη Συμφωνία.

Τα αδύνατα σημεία του πλαισίου συνοψίζονται στα εξής:

- Μεγάλη εξάρτηση των τραπεζών από τους διεθνείς οργανισμούς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας.
- Ο επιμέρους σχεδιασμός κινήτρων που μπορεί να έχει αρνητικές επιδράσεις στη συμπεριφορά της τράπεζας και στο τραπεζικό σύστημα συνολικά.
- Το υψηλό κόστος εφαρμογής της Βασιλείας II για τις τράπεζες και τις εποπτικές αρχές που αναλαμβάνουν μεγαλύτερη ευθύνη και εργασία για τη διαδικασία εποπτικού ελέγχου.

Η Επιτροπή της Βασιλείας έπειτα απο εκτενείς διαβουλεύσεις, οι οποίες έλαβαν χώρα από το 2008, κατά τη διάρκεια δηλαδή της “πρόσφατης” διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης (2007-2009), στις 16 Δεκεμβρίου 2010, δημοσίευσε δύο σημαντικές εκθέσεις με τίτλο:

- Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems και
- Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring

Οι δύο παραπάνω εκθέσεις είναι πλέον γνωστές, ως το κανονιστικό πλαίσιο της Βασιλείας III και αποτελούν τη πιο σημαντική αντίδραση της Επιτροπής της Βασιλείας στην πρόσφατη κρίση. Οι βασικές διατάξεις του νέου αυτού πλαισίου διακρίνονται ανάμεσα σε εκείνες με τις οποίες επέρχονται τροποποιήσεις σε διατάξεις του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου (Βασιλεία II) και σε εκείνες με τις οποίες καθιερώνονται, για πρώτη φορά σε διεθνές επίπεδο, καινοτόμα στοιχεία μικρο-προληπτικής και μακρο-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης.

Κεφάλαιο 3

Βασιλεία III (Basel III)

3.1 Εισαγωγή

Οι δύο εκθέσεις με τίτλο Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems¹⁸ και Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring¹⁹ παρουσιάζουν τις μεταρρυθμίσεις της Επιτροπής της Βασιλείας για την ενίσχυση του παγκόσμιου κεφαλαίου και των κανόνων ρευστότητας, με στόχο έναν πιο ελαστικό τραπεζικό τομέα. Σκοπός των μεταρρυθμίσεων είναι η βελτίωση της ικανότητας του τραπεζικού συστήματος να απορροφά τους κραδασμούς που προκύπτουν από τη χρηματοπιστωτική και οικονομική πίεση, ανεξαρτήτως πηγής, μειώνοντας έτσι τον κίνδυνο κατάχρησης από τον χρηματοπιστωτικό τομέα της πραγματικής οικονομίας.

Μέσω των ρυθμιστικών πακέτων της, η Επιτροπή στοχεύει επίσης στη βελτίωση της διαχείρισης του κινδύνου και της διακυβέρνησης καθώς και στην ενίσχυση της διαφάνειας των πληροφοριών των τραπεζών. Ένα ισχυρό και ελαστικό τραπεζικό σύστημα είναι το θεμέλιο για μια βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Οι τράπεζες παρέχουν ζωτικής σημασίας υπηρεσίες για τους καταναλωτές, τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, τις μεγάλες επιχειρήσεις και κυβερνήσεις που εξαρτώνται από αυτές για την καθημερινή διεξαγωγή των δραστηριοτήτων τους, τόσο σε εγχώριο όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Ένας από τους κύριους λόγους της χρηματοπιστωτικής κρίσης, η οποία ξεκίνησε το 2007, ήταν ότι οι τραπεζικοί τομείς πολλών χωρών είχαν αναπτύξει υπερβολική μόχλευση εντός και εκτός ισολογισμού. Αυτό συνοδεύτηκε από μια σταδιακή διάβρωση του επιπέδου και της ποιότητας της κεφαλαιακής βάσης. Συγχρόνως, πολλές τράπεζες κρατούσαν ανεπαρκή αποθεματικά ρευστότητας. Το τραπεζικό σύστημα επομένως δεν ήταν ικανό να απορροφήσει τις προκύπτουσες συστημικές απώλειες εμπορικών συναλλαγών και πιστωτικές ζημιές, ούτε θα μπορούσε να αντιμετωπίσει την επανένταξη των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων που είχαν δημιουργηθεί στη “σκιά” του τραπεζικού συστήματος. Η κρίση ενισχύθηκε παραιτέρω με μια προκυκλική διαδικασία απομόχλευσης και από τη διασύνδεση συστημικών οργάνων μέσω μιας σειράς σύνθετων συναλλαγών. Κατά τη διάρκεια του πιο σοβαρού επεισοδίου κρίσης, η αγορά έχασε την εμπιστοσύνη της στη φερεγγυότητα και τη ρευστότητα πολλών τραπεζικών ιδρυμάτων. Οι αδυναμίες στο τραπεζικό σύστημα διαβιβάστηκαν γρήγορα στο υπόλοιπο του χρηματοπιστωτικού συστήματος και της πραγματικής οικονομίας με συνέπεια τη μαζική συρρίκνωση της ρευστότητας και της διαθεσιμότητας πιστώσεων. Τελικά ο δημόσιος τομέας έπρεπε να παρέμβει με πρωτοφανείς εισφορές ρευστότητας, στη στήριξη των κεφαλαίων και των εγγυήσεων, εκθέτοντας τους φορολογούμενους σε μεγάλες απώλειες.

¹⁸ Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems (December 2010), http://www.bis.org/publ/bcbs189_dec2010.pdf

¹⁹ Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring (December 2010), <http://www.bis.org/publ/bcbs188.pdf>

Οι συνέπειες στις τράπεζες, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και τις οικονομίες ήταν άμεσες στο επίκεντρο της κρίσης. Ωστόσο, η κρίση εξαπλώθηκε σε έναν ευρύτερο κύκλο χωρών σε όλον τον κόσμο. Για τις χώρες αυτές οι δίαυλοι μετάδοσης ήταν λιγότερο άμεσοι, οφειλόμενοι στη συρρίκνωση της παγκόσμιας ρευστότητας στη διασυνοριακή διαθεσιμότητα πιστώσεων και στη ζήτηση για εξαγωγές. Δεδομένης της εμβέλειας και της ταχύτητας με την οποία οι πρόσφατες και προηγούμενες κρίσεις έχουν διαβιβάσει σε όλον τον κόσμο καθώς και η απρόβλεπτη φύση των μελλοντικών κρίσεων, είναι ζωτικής σημασίας ότι όλες οι χώρες αυξάνουν την ανθεκτικότητα των τραπεζικών τους κλάδων τόσο για εσωτερικούς όσο και για εξωτερικούς κραδασμούς.

Για την αντιμετώπιση των ανεπαρειών της αγοράς που προέκυψαν από την κρίση, η Επιτροπή εισάγει μια σειρά θεμελιωδών μεταρρυθμίσεων στο διεθνές ρυθμιστικό πλαίσιο. Οι μεταρρυθμίσεις ενισχύουν το τραπεζικό επίπεδο και θα συμβάλουν στην αύξηση της προσαρμοστικότητας των επιμέρους τραπεζικών ιδρυμάτων σε περιόδους πίεσης. Οι μεταρρυθμίσεις επίσης, έχουν μακρο-προληπτική εστίαση, αντιμετωπίζοντας τους κινδύνους ολόκληρου του συστήματος που μπορούν να ενισχύσουν τον τραπεζικό τομέα καθώς και την προκυκλική ενίσχυση των κινδύνων αυτών με την πάροδο του χρόνου. Είναι σαφές ότι αυτές οι μικρο-προληπτικές και μακρο-προληπτικές προσεγγίσεις για την εποπτεία είναι αλληλένδετες, δεδομένου ότι μεγαλύτερη ανθεκτικότητα των επιμέρους τραπεζών μειώνει τον κίνδυνο κρίσεων σε όλο το σύστημα.

3.2 Συνολική θεώρηση της Βασιλείας III

3.2.1 Συστηματική κατάταξη

Από συστηματική άποψη, οι διατάξεις της Βασιλείας III μπορούν να διαχωριστούν σε δύο κατηγορίες:

- Στην πρώτη κατηγορία εντάσσονται οι διατάξεις μέσω των οποίων επέρχονται τροποποιήσεις σε διατάξεις του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου που διέπει την κεφαλαιακή επάρκεια των διεθνών τραπεζών (Βασιλεία II), καθώς και προσθήκες σε αυτό.
- Στη δεύτερη κατηγορία εντάσσονται οι διατάξεις με τις οποίες καθιερώνονται “καινοτόμα στοιχεία”, οι οποίες διακρίνονται περαιτέρω:
  - ❖ σε εκείνες μέσω των οποίων καθιερώνονται νέοι κανόνες μικρο-προληπτικής, κυρίως, ρυθμιστικής παρέμβασης στη λειτουργία των τραπεζών
  - ❖ σε εκείνες με τις οποίες καθιερώνονται κανόνες μακρο-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης

Όλες οι διατάξεις του νέου κανονιστικού πλαισίου προβλέπεται ότι θα αρχίσουν να εφαρμόζονται σταδιακά, από την 1^η Ιανουαρίου του 2013 μέχρι την 1^η Ιανουαρίου του 2019, η οποία είναι και η καταληκτική ημερομηνία πλήρους εφαρμογής.

3.2.2 Τροποποιήσεις και προσθήκες στο ισχύον κανονιστικό πλαίσιο για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών

α) Διατάξεις για τα ελάχιστα ίδια κεφάλαια των τραπεζών

Η σημαντικότερη τροποποίηση που επέρχεται με την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών αφορά τον ορισμό των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων τους. Σ' αυτή τη θεματική ενότητα θα αναφερθούμε αναλυτικά παρακάτω.

β) Διατάξεις για την κάλυψη των τραπεζών έναντι της έκθεσής τους στον πιστωτικό κίνδυνο

Κατά τη διάρκεια της πρόσφατης κρίσης διαπιστώθηκε ότι ορισμένες τράπεζες υπέστησαν σημαντικές ζημιές από ανοίγματα για τα οποία δεν είχαν καθιερωθεί κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας. Για τον λόγο αυτό, με το νέο κανονιστικό πλαίσιο επιδιώκεται η ενίσχυση της κάλυψης των τραπεζών έναντι της έκθεσής τους στον πιστωτικό κίνδυνο από στοιχεία του χαρτοφυλακίου τους (εντός και εκτός ισολογισμού), όπως εξω-χρηματιστηριακά παράγωγα μέσα, συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς, και δάνεια για την αγορά κινητών αξιών και θέσεων σε παράγωγα μέσα.

Ειδικότερα, καθιερώθηκαν διατάξεις αναφορικά με τα ακόλουθα:

- Κατά τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου σύμφωνα με την τυποποιημένη προσέγγιση, οι τράπεζες οφείλουν να αξιολογούν τον πιστωτικό κίνδυνο των ανοιγμάτων τους, ανεξάρτητα από το αν υπάρχει ή όχι πιστοληπτική αξιολόγηση από Οίκους Αξιολόγησης Πιστοληπτικής Ικανότητας (Credit Rating Agencies), και να ελέγχουν κατά πόσο οι συντελεστές στάθμισης που εφαρμόζονται για τα εν λόγω ανοίγματα είναι κατάλληλοι ή όχι.
- Προκειμένου να αναγνωρίζουν ως “επιλέξιμο” έναν Οίκο Αξιολόγησης Πιστοληπτικής Ικανότητας, οι εθνικές εποπτικές αρχές οφείλουν να ελέγχουν σε διαρκή βάση αν αυτός πληρήν τα κατάλληλα κριτήρια, λαμβάνοντας ως σημείο αναφοράς τον αναθεωρημένο κώδικα της IOSCO, του 2008, για τους Οίκους Αξιολόγησης Πιστοληπτικής Ικανότητας.

3.2.3 Τα καινοτόμα στοιχεία

3.2.3.1 Νέοι κανόνες μικρο-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης

A) Συντελεστής μόχλευσης

Η δημιουργία υπερβολικής μόχλευσης των τραπεζών ήταν ένα από τα βασικά αίτια της πρόσφατης διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης. Για το λόγο αυτό και με σκοπό τη δημιουργία ενός κατώτατου ορίου δανεισμού εντός του τραπεζικού τομέα και την εισαγωγή επιπλέον χαρακτηριστικών ασφαλείας από χρησιμοποιούμενα μοντέλα μέτρησης του κινδύνου και λάθων, με διατάξεις της Βασιλείας III καθιερώνεται ένας απλός συντελεστής μόχλευσης, ο οποίος δε βασίζεται στον κίνδυνο (δηλαδή τα στοιχεία του ενεργητικού και εκτός ισολογισμού των τραπεζών δε σταθμίζονται με συντελεστές κινδύνου) και θα εφαρμόζεται συμπληρωματικά προς τις απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας.

Ο συντελεστής μόχλευσης ανέρχεται σε 3% και ορίζεται ως το κλάσμα των βασικών ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών προς το σύνολο των μη σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού, εντός και εκτός ισολογισμού, βάσει της λογιστικής τους αξίας, χωρίς

στάθμιση κατά τον κίνδυνο και χωρίς δικαίωμα συμψηφισμού απαιτήσεων και υποχρεώσεων, σύμφωνα με τις λεπτομερείς διατάξεις του νέου κανονιστικού πλαισίου.

$$\text{Συντελεστής μόχλευσης} = \frac{\text{Βασικά ίδια κεφάλαια}}{\text{Σύνολο σταθμισμένων στοιχείων ενεργητικού}} = 3\%$$

B) Συντελεστές ρευστότητας

Η ύπαρξη αυξημένων κεφαλαιακών απαιτήσεων αποτελεί μια αναγκαία συνθήκη για τη σταθερότητα του τραπεζικού τομέα όχι όμως και ικανή. Μια ισχυρή βάση ρευστότητας η οποία ενισχύεται από εποπτικούς κανόνες είναι εξίσου μεγάλης σημασίας. Ως σήμερα όμως δεν υπάρχουν standards για τη ρευστότητα που να είναι εναρμονισμένα σε διεθνές επίπεδο. Η Επιτροπή της Βασιλείας προχώρησε στην καθιέρωση τέτοιων standards για τη ρευστότητα κατ' αντιστοιχία με την καθιέρωση των διεθνώς εναρμονισμένων standards για την κεφαλαιακή επάρκεια με τη φιλοδοξία να δημιουργηθεί ένα ομοιογενές τοπίο που να ευνοεί τον υγιή ανταγωνισμό των τραπεζών σε παγκόσμιο επίπεδο.

Στην αρχική φάση της κρίσης πολλές τράπεζες παρά την ισχυρή κεφαλαιακή τους βάση εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν δυσκολίες επειδή δεν έκαναν συνετή διαχείριση της ρευστότητας τους. Πριν από την κρίση οι αγορές ήταν ανοδικές και η χρηματοδότηση ήταν άμεσα διαθέσιμη με χαμηλό κόστος. Με τη ραγδαία όμως ανατροπή των συνθηκών φάνηκε πόσο γρήγορα μπορεί να εξαφανιστεί η ρευστότητα και πόσο πολύ μπορεί να διαρκέσει η έλλειψη της.

Η Επιτροπή της Βασιλείας με το νέο κανονιστικό πλαίσιο καθιερώνει για πρώτη φορά σε διεθνές επίπεδο δύο συντελεστές ρευστότητας των τραπεζών (liquidity ratios). Ο πρώτος είναι ένας δείκτης κάλυψης βραχυπρόθεσμης ρευστότητας τριάντα (30) ημερών (Liquidity Coverage Ratio – LCR), ο οποίος επιδιώκει τη διασφάλιση της ύπαρξης επαρκών, υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμων στοιχείων του ενεργητικού, ώστε να καλυφθούν ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις. Το ύψος του συντελεστή πρέπει να ισούται ή να υπερβαίνει το 100% και ορίζεται ως ο λόγος του αποθέματος των υψηλής ποιότητας ρευστοποιήσιμων στοιχείων του ενεργητικού προς το σύνολο των καθαρών ταμειακών εκροών κατά τη διάρκεια των επόμενων τριάντα (30) ημερολογιακών ημερών.

$$\text{LCR} = \frac{\text{Απόθεμα ρευστοποιήσιμων στοιχείων ενεργητικού}}{\text{Σύνολο καθαρών ταμειακών εκροών}} \geq 100\%$$

Ο δεύτερος έχει τη μορφή ενός πιο μακροπρόθεσμα δομημένου δείκτη για την αντιμετώπιση προβλημάτων ρευστότητας. Ο συντελεστής καθαρής σταθερής χρηματοδότησης (Net Stable Funding Ratio) επιδιώκει δύο στόχους, στην αντιμετώπιση του προβλήματος που απορρέει από τον ετεροχρονισμό στη ρευστοποιησιμότητα στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού του ισολογισμού των τραπεζών και στη δημιουργία κινήτρων στις τράπεζες να χρησιμοποιούν σταθερές πηγές για τη χρηματοδότηση των περιουσιακών τους στοιχείων (περιλαμβανομένων των δανείων), η διάρκεια των οποίων υπερβαίνει το έτος. Ο συντελεστής αυτός πρέπει να υπερβαίνει το 100% και ορίζεται ως ο λόγος της διαθέσιμης ποσότητας σταθερής χρηματοδότησης προς την απαιτούμενη ποσότητα σταθερής χρηματοδότησης.

$$\text{NSFR} = \frac{\text{Διαθέσιμη ποσότητα σταθερής χρηματοδότησης}}{\text{Απαιτούμενη ποσότητα σταθερής χρηματοδότησης}} > 100\%$$

Ένα πρόσθετο στοιχείο του πλαισίου ρευστότητας είναι μια σειρά μετρήσεων για την παρακολούθηση και αξιολόγηση του κινδύνου ρευστότητας από τις εποπτικές αρχές. Για την επίτευξη μεγαλύτερης ανθεκτικότητας σε διεθνές επίπεδο, η Επιτροπή ανέπτυξε ένα σύνολο κοινών μετρήσεων που θα πρέπει να θεωρηθούν ως οι ελάχιστες πληροφορίες που οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να χρησιμοποιούν. Επιπλέον, οι εποπτικές αρχές μπορούν να χρησιμοποιήσουν πρόσθετες μετρήσεις με να σκοπό να εντοπιστούν συγκεκριμένοι κίνδυνοι οι οποίοι υπάγονται στη δικαιοδοσία τους. Οι μετρήσεις ελέγχου περιλαμβάνουν τα ακόλουθα και ενδέχεται να εξελιχθούν καθώς η Επιτροπή διεξάγει περαιτέρω εργασίες.

Συμβατική αναντιστοιχία ληκτοτήτων (contractual maturity mismatch): Για να κατανοηθούν οι βασικές πτυχές των αναγκών ρευστότητας της τράπεζας, θα πρέπει οι τράπεζες να εφαρμόζουν τακτικά την αξιολόγηση συμβατικής αναντιστοιχίας ληκτοτήτων. Αυτή η μέτρηση ορίζει μια αρχική, απλή αναφορά των συμβατικών δεσμεύσεων και είναι χρήσιμο για τη σύγκριση των χαρακτηριστικών του κινδύνου ρευστότητας μεταξύ των ιδρυμάτων, καθώς πρέπει να τονίζει τόσο στις τράπεζες όσο και στις εποπτικές αρχές τις δυνητικές ανάγκες ρευστότητας που θα μπορούσαν να προκύψουν.

Συγκέντρωση της χρηματοδότησης (concentration of funding): Αυτή η μέτρηση περιλαμβάνει τη συγκεντρωτική ανάλυση της χρηματοδότησης που παρέχεται από συγκεκριμένους αντισυμβαλλόμενους, μέσων και νομισμάτων. Μια μετρική συγκέντρωση που καλύπτει τις δραστηριότητες χονδρικής χρηματοδότησης βοηθά τις εποπτικές αρχές να αξιολογήσουν το βαθμό στον οποίο η χρηματοδότηση των κινδύνων ρευστότητας θα μπορούσε να προκύψει σε περίπτωση που μια οι περισσότερες πηγές χρηματοδότησης αποσύρονταν.

Διαθέσιμα μη βεβαρημένα στοιχεία του ενεργητικού (available unencumbered assets): Η μέτρηση αυτή μετρά την ποσότητα των μη βεβαρημένων στοιχείων του ενεργητικού που έχει μια τράπεζα και θα μπορούσαν δυνητικά να χρησιμοποιηθούν ως εγγύηση για να εξασφαλιστεί η χρηματοδότηση, είτε στην αγορά είτε σε μόνιμες εγκαταστάσεις κεντρικής τράπεζας. Αυτό πρέπει να κάνει τις τράπεζες (και τις εποπτικές αρχές) να έχουν καλύτερη επίγνωση των ικανοτήτων τους να αντλούν πρόσθετους εξασφαλισμένους πόρους, έχοντας κατά νου ότι σε μια κατάσταση πίεσης η ικανότητα αυτή θα μειωθεί.

Συντελεστής κάλυψης ρευστότητας ανά σημαντικό νόμισμα (LCR by significant currency): Σε αναγνώριση του γεγονότος ότι ο συναλλαγματικός κίνδυνος είναι ένα στοιχείο του κινδύνου ρευστότητας, ο συντελεστής κάλυψης ρευστότητας θα πρέπει να αξιολογηθεί σε κάθε σημαντικό νόμισμα, προκειμένου να παρακολουθούν και να διαχειρίζονται το συνολικό επίπεδο και την εξέλιξη της έκθεσης νομίσματος σε μια τράπεζα.

Εργαλεία παρακολούθησης εξελίξεων στην αγορά (market-related monitoring tools): Για να έχουμε μια πηγή από στιγμιαία δεδομένα σε ενδεχόμενα προβλήματα ρευστότητας, συλλέγονται χρήσιμα δεδομένα για την παρακολούθηση από την ευρεία αγορά των τιμών των περιουσιακών στοιχείων και της ρευστότητας, πληροφορίες που σχετίζονται με τους οργανισμούς όπως τα περιθώρια των συμβολαίων παράγωγων χρηματοοικονομικών προϊόντων (CDS) και οι τιμές των μετοχών, και επιπλέον συγκεκριμένες πληροφορίες σχετικά με τον οργανισμό που σχετίζονται με την

ικανότητα του οργανισμού να αυτοχρηματοδοτείται σε διάφορες αγορές χονδρικής και σε ποιά τιμή.

3.2.3.2 Κανόνες μακρο-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης

Σε συνέχεια των καινοτόμων στοιχείων της Βασιλείας III εντάσσονται διατάξεις με τις οποίες καθιερώνονται για πρώτη φορά σε διεθνές επίπεδο κανόνες μακρο-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης.

Το νέο αυτό πλαίσιο περιέχει ειδικές διατάξεις για την αντιμετώπιση της χρονικής διάστασης του συστημικού κινδύνου, δηλαδή τον περιορισμό της προκυκλικότητας. Στο πλαίσιο αυτό, οι τράπεζες καλούνται:

- να δημιουργούν σε ομαλές περιόδους κεφαλαιακό απόθεμα για λόγους συντήρησης (capital conservation buffer). Οι τράπεζες καλούνται να δημιουργήσουν αυτό και κεφαλαιακό απόθεμα επιπροσθέτως των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων που πρέπει να τηρούν σε διαρκή βάση. Η δημιουργία αυτού του αποθέματος θα γίνεται σε ομαλές περιόδους, δηλαδή σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης και πιστωτικής επέκτασης, με σκοπό τη διασφάλιση της δυνατότητας απορρόφησης, μέσω αυτών, ζημιών που μπορεί να επέλθουν σε περιόδους έντασης του οικονομικού κύκλου.

Το απόθεμα αυτό θα έχει ύψος 2,5% του συνόλου των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών και θα αποτελείται αποκλειστικά από κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων τους, επίσης θα χρησιμοποιείται ώστε να αποφεύγεται η προσφυγή στα ελάχιστα ίδια κεφάλαια για την απορρόφηση ζημιών. Εφόσον μια τράπεζα κάνει χρήση του, θα οφείλει να το ανακτήσει άμεσα μέσω του περιορισμού της διανομής κερδών για την καταβολή μερισμάτων, την επαναγορά ιδίων μετοχών, ή την καταβολή bonus στο προσωπικό.

- να δημιουργούν σε περιόδους υπερβολικής πιστωτικής επέκτασης αντικυκλικό απόθεμα (countercyclical buffer). Με τη Βασιλεία III καθιερώνεται η υποχρέωση των τραπεζών να δημιουργούν, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, και ένα επιπλέον απόθεμα, το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα (countercyclical capital buffer), ώστε να διασφαλιστεί ότι κατά τον καθορισμό των συνολικών κεφαλαιακών απαιτήσεων τους θα λαμβάνονται υπόψη, κατά το δυνατόν, πλήρως οι συνθήκες του μακρο-οικονομικού περιβάλλοντος στο οποίο λειτουργούν. Η ενεργοποίηση της υποχρέωσης των τραπεζών να δημιουργούν αυτό το απόθεμα και ο προσδιορισμός του ύψους του θα γίνεται από τις αρμόδιες αρχές που θα ορίσει κάθε κράτος, όταν αυτές κρίνουν ότι υφίσταται υπερβολική πιστωτική επέκταση η οποία ενέχει συστημικό κίνδυνο. Στο πλαίσιο αυτό, οι αρχές καλούνται να ελέγχουν την πιστωτική επέκταση, καθώς και άλλους δείκτες βάσει των οποίων μπορεί να εντοπιστεί η πιθανότητα επέλευσης συστημικού κινδύνου και να αξιολογούν κατά πόσο η πιστωτική επέκταση είναι (και σε ποιο βαθμό) υπερβολική και ενδέχεται να οδηγήσει στην επέλευση συστημικού κινδύνου, σε καταφατική δε περίπτωση να ενεργοποιούν την υποχρέωση.

Το ύψος του αντικυκλικού κεφαλαιακού αποθέματος θα κλιμακώνεται, κατά την κρίση των αρμοδίων αρχών, από 0% έως 2,5% του συνόλου των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών, σύμφωνα με τις διατάξεις για τον συντελεστή κεφαλαιακής επάρκειας. Το απόθεμα θα δημιουργείται με επέκταση του (μόλις προαναφερθέντος) κεφαλαιακού αποθέματος για λόγους συντήρησης και θα αποτελείται επίσης αποκλειστικά

από κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών (σύμφωνα με τον νέο ορισμό). Ειδικά, οι διεθνώς δραστηριοποιούμενες τράπεζες, με θυγατρικές επιχειρήσεις σε περισσότερα κράτη, οφείλουν να διαμορφώνουν τον εν λόγω απόθεμα με βάση έναν σταθμισμένο μέσο όρο, ο οποίος θα συναρτάται προς την εγχώρια και τη διεθνή τους δραστηριότητα, δεδομένου ότι ο οικονομικός κύκλος στα επιμέρους κράτη μπορεί να μην είναι συγχρονισμένος.

- να σχηματίζουν δυναμικές προβλέψεις (forward-looking provisions) βάσει των αναμενόμενων ζημιών από στοιχεία του χαρτοφυλακίου τους, και
- να καλύπτονται έναντι της υπερβολικής κυκλικότητας των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων

Αντίθετα, για την αντιμετώπιση της διακλαδικής διάστασης του συστημικού κινδύνου δεν καθιερώνονται ειδικές διατάξεις. Κατά την κρίση, όμως, της Επιτροπής της Βασιλείας ορισμένοι από τους κανόνες που καθιερώνονται για την κάλυψη των τραπεζών έναντι της έκθεσής τους στον πιστωτικό κίνδυνο από συγκεκριμένα στοιχεία του χαρτοφυλακίου τους, θα έχουν θετική συμβολή και στην αντιμετώπιση αυτής της διάστασης του συστημικού κινδύνου.

3.3 Οι διατάξεις για τα ελάχιστα ίδια κεφάλαια των τραπεζών

3.3.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Η σημαντικότερη τροποποίηση που επέρχεται στο ισχύον κανονιστικό πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών αφορά αναμφισβήτητα τον ορισμό των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων τους. Με τη συγκεκριμένη τροποποίηση επιδιώκεται η ενίσχυση της ποιότητας των ιδίων κεφαλαίων τους, μετά από την αξιολόγηση των εμπειριών που αντλήθηκαν κατά τη διάρκεια της πρόσφατης διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης ως προς τη δυνατότητα των τραπεζών να απορροφήσουν, μέσω των ιδίων κεφαλαίων τους, ζημιές από τους κινδύνους στους οποίους εκτέθηκαν.

Στο πλαίσιο αυτό, κρίνεται σκόπιμο να γίνουν οι ακόλουθες επισημάνσεις:

α) Το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών κατά τον υπολογισμό των κεφαλαιακών τους απαιτήσεων, τα οποία καλούνται “ελάχιστα” (minimum capital) δεδομένου ότι καθιερώνονται και τα δύο προαναφερθέντα κεφαλαιακά αποθέματα, θα συνεχίσει να αποτελείται από το άθροισμα:

- των βασικών ιδίων κεφαλαίων τους (Tier 1 capital), τα οποία, όμως, πλέον κατατάσσονται σε δύο κατηγορίες (τα κύρια στοιχεία - common equity Tier 1 capital και τα πρόσθετα στοιχεία – additional Tier 1 capital), διάκριση η οποία έχει σημασία ως προς τα σχετικά καθιερούμενα ποσοτικά όρια, και
- των συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων τους (Tier 2 capital).

Αντίθετα, ο εναλλακτικός ορισμός των ιδίων κεφαλαίων (Tier 3 capital), με τον οποίον οι τράπεζες έχουν, σύμφωνα με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο, τη δυνατότητα να εκπληρώνουν τις κεφαλαιακές τους απαιτήσεις για κάλυψη έναντι των κινδύνων αγοράς, καταργείται.

β) Οι καθιερούμενες τροποποιήσεις αφορούν τη σύνθεση της κάθε κατηγορίας ιδίων κεφαλαίων, καθώς και τα κριτήρια επιλεξιμότητας των στοιχείων των ιδίων κεφαλαίων για την ένταξή τους σε κάθε μια από αυτές.

3.3.2 Βασικά ίδια κεφάλαια

3.3.2.1 Κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων

Στα κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών εντάσσονται τα παρακάτω:

- η αξία του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου σε επίπεδο κοινών μετοχών (με ή χωρίς δικαίωμα ψήφου), αποκλειούμενων όλων των κατηγοριών προνομιούχων μετοχών, εφόσον πληρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις
- τα αποτελέσματα εις νέον (retained earnings), περιλαμβανομένων και των προσωρινών
- τα εμφανή αποθεματικά (disclosed reserves)
- υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, οι κοινές μετοχές οι οποίες έχουν εκδοθεί από θυγατρικές επιχειρήσεις των τραπεζών που υπάγονται στην ενοποιημένη εποπτεία τους, και κατέχονται από τρίτους (minority interest)
- η διαφορά από την έκδοση των ανωτέρω κατηγοριών κοινών μετοχών υπέρ το άρτιο

3.3.2.2 Πρόσθετα στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων

Στα πρόσθετα στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών εντάσσονται τα ακόλουθα:

- προνομιούχες μετοχές και ομολογιακοί τίτλοι που πληρούν, κυρίως, τους εξής όρους:
  - ❖ είναι μη καθορισμένης διάρκειας
  - ❖ έχουν εκδοθεί και το ποσό της έκδοσης έχει καταβληθεί πλήρως
  - ❖ είναι μειωμένης εξασφάλισης έναντι των καταθετών και όλων των εν γένει πιστωτών
  - ❖ δεν περιέχουν ρήτρα πρσαύξησης της προκαθορισμένης απόδοσής τους σε περίπτωση μη άσκησης του δικαιώματος ανάκλησής τους (step-up clause), ή παρεμφερή ρήτρα (redeem clause)
  - ❖ μπορούν να ανακληθούν από τον εκδότη τους μόνο μετά την παρέλευση πενταετίας, και εφόσον πληρούνται οι συγκεκριμένες προϋποθέσεις

- υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, τίτλοι με τα παραπάνω χαρακτηριστικά οι οποίοι έχουν εκδοθεί από θυγατρικές επιχειρήσεις των τραπεζών που υπάγονται στην ενοποιημένη εποπτεία τους, κατέχονται από τρίτους, και δεν περιλαμβάνονται στα κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων
- η διαφορά από την έκδοση προνομιούχων μετοχών που εντάσσονται σ' αυτήν την κατηγορία υπέρ το άρτιο

Κατά συνέπεια, μεταξύ όλων των υπόλοιπων αλλαγών που επέρχονται, οι προνομιούχες μετοχές μη καθορισμένης διάρκειας που δεν παρέχουν δικαίωμα σωρευτικού μερίσματος για παρελθούσες χρήσεις συνεχίζουν μεν να εντάσσονται στα βασικά ίδια κεφάλαια των τραπεζών, με ποσοτικούς όμως περιορισμούς. Επίσης, οι καινοτόμοι τίτλοι (innovative instruments) οι οποίοι, σύμφωνα με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο, εντάσσονται στα βασικά ίδια κεφάλαια των τραπεζών μέχρι ποσοστού 15% θα παύουν να περιλαμβάνονται σε αυτά.

3.3.3 Συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια

Στην κατηγορία των συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων εντάσσονται τα ακόλουθα στοιχεία:

- προνομιούχες μετοχές και ομολογιακοί τίτλοι που πληρούν, κυρίως τους όρους που αναφέρθηκαν παραπάνω αναφορικά με τα πρόσθετα στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων, αλλά είναι ορισμένης διάρκειας, τουλάχιστον πενταετούς.
- υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, τίτλοι με τα παραπάνω χαρακτηριστικά οι οποίοι έχουν εκδοθεί από θυγατρικές επιχειρήσεις των τραπεζών που υπάγονται στην ενοποιημένη εποπτεία τους, κατέχονται από τρίτους, και δεν περιλαμβάνονται στα βασικά ίδια κεφάλαια
- η διαφορά από την έκδοση προνομιούχων μετοχών που εντάσσονται σ' αυτή την κατηγορία υπέρ το άρτιο
- ορισμένα κεφάλαια για τραπεζικούς κινδύνους (general provisions/general loan-loss reserves), εφόσον κατά τον υπολογισμό της κεφαλαιακής απαίτησης για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου ακολουθείται η τυποποιημένη προσέγγιση και τηρούνται, επιπλέον, συγκεκριμένες προϋποθέσεις

Επομένως, τα αφανή αποθεματικά (undisclosed reserves), καθώς και τα αποθεματικά από την αναπροσαρμογή πάγιων στοιχείων του ενεργητικού και οι διορθώσεις αξίας χρηματοπιστωτικών μέσων (revaluation reserves), τα οποία σύμφωνα με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο, εντάσσονται στα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια των τραπεζών, θα παύσουν να περιλαμβάνονται σε αυτά.

3.3.4 Τα καθιερούμενα νέα ποσοτικά όρια

Η Επιτροπή της Βασιλείας έθεσε τα παρακάτω νέα ποσοτικά όρια όσον αφορά τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις των τραπεζών, τα οποία πρέπει να τηρούνται σε συνεχή βάση:

- τα κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων πρέπει να ανέρχονται σε ποσοστό τουλάχιστον 4,5% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών και των στοιχείων εκτός ισολογισμού
- το σύνολο των βασικών ιδίων κεφαλαίων πρέπει να ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον 6% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού τους και των στοιχείων εκτός ισολογισμού (από 4% με βάση το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο)
- το σύνολο των ελάχιστων ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών, βασικών και συμπληρωματικών, θα συνεχίσει να ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον 8% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού τους και των στοιχείων εκτός ισολογισμού. Το ύψος των συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων δεν πρέπει να υπερβαίνει το 2%

Επισημαίνεται, επίσης, ότι τα κεφάλαια για γενικούς τραπεζικούς κινδύνους, τα οποία εντάσσονται στα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια, δεν επιτρέπεται να υπερβαίνουν το 1,25% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού τους και των στοιχείων εκτός ισολογισμού, όπως και σύμφωνα με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο.

3.4 Χρονοδιάγραμμα εφαρμογής του Συμφώνου της Βασιλείας III

Σύμφωνα με τα παραπάνω κατά την επισκόπηση των διατάξεων της Βασιλείας III, η εφαρμογή τους προτείνεται από την Επιτροπή να γίνει σταδιακά από το 2013 και σε βάθος εξαετίας, ενώ ορισμένες από αυτές θα αποτελέσουν κατά πάσα πιθανότητα, κατά τη διάρκεια των μεταβατικών περιόδων εποπτικής παρακολούθησης που καθιερώθηκαν, αντικείμενο τροποποίησης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, πρώτον, οι νέοι κανόνες να μην εφαρμόζονται αμέσως και λόγω του κόστους εφαρμογής η υιοθέτησή τους, σε πλήρη ανάπτυξη και σωρευτικά θα έχει επιπτώσεις στη λειτουργία των τραπεζών. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις τους θα αυξηθούν σημαντικά (ιδίως σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης), ενώ η εφαρμογή των διατάξεων για τους συντελεστές ρευστότητας θα οδηγήσει σε ορισμένες περιπτώσεις σε αναπροσδιορισμό του επιχειρηματικού της μοντέλου. Επομένως, η ύπαρξη επαρκούς χρόνου προσαρμογής είναι αναγκαία.

Αντίθετα, το γεγονός ότι ορισμένες διατάξεις της Βασιλείας III είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα τροποποιηθούν δημιουργεί ένα περιβάλλον ασάφειας, το οποίο ενδέχεται να οδηγήσει σε καθυστερήσεις στην υιοθέτηση των κανόνων, αφού η υιοθέτηση θα γίνει κατά τη διακριτική ευχέρεια των εθνικών αρχών.

Πίνακας 3.1. Ρυθμιστική φάση

(Η σκίαση δείχνει τις μεταβατικές περιόδους- Όλες οι ημερομηνίες είναι από 1^η Ιανουαρίου)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Leverage ratio (δείκτης μόχλευσης)	εποπτική παρακολούθηση		παράλληλη λειτουργία 1 Ιανουαρίου 2013-1 Ιανουαρίου 2017 η δημοσιοποίηση ξεκινά 1 Ιανουαρίου 2015					μετάβαση προς Πυλώνα Ι	
Minimum common equity			3.5%	4.0%	4.5%	4.5%	4.5%	4.5%	4.5%
Capital conservation buffer						0.625%	1.25%	1,875%	2.5%
Minimum common equity			3.5%	4.0%	4.5%	5,125%	5.75%	6,375%	7.0%
Minimum Tier 1 capital			4.5%	5.5%	6.0%	6.0%	6.0%	6.0%	6.0%
Minimum total capital			8.0%	8.0%	8.0%	8.0%	8.0%	8.0%	8.0%
Minimum total capital plus			8,00%	8.0%	8.0%	8,625%	9.25%	9,875%	10.5%
Countercyclical capital buffer									0-2.5%
Liquidity Coverage Ratio (δείκτης κάλυψης ρευστότητας)	έναρξη παρακολούθησης περιόδου				εισαγωγή ελάχιστου προτύπου				
Net Stable Funding Ratio (συντελεστής καθαρής σταθερής χρηματοδότησης)								εισαγωγή ελάχιστου προτύπου	

Πηγή: www.bis.org

Κεφάλαιο 4

Αξιολόγηση – Συμπεράσματα

4.1 Κίνδυνοι από την εφαρμογή των νέων κανόνων

Από όλα τα παραπάνω προκύπτει ότι τα περιθώρια κερδοφορίας των τραπεζών στο νέο περιβάλλον θα περιοριστούν αισθητά, όπως επίσης και οι αποδόσεις των ιδίων κεφαλαίων τους. Η Βασιλεία III είναι μία από τις δέσμες μέτρων ρυθμιστικής παρέμβασης στη λειτουργία των τραπεζών, η οποία διαμορφώνεται. Η διαμόρφωση αυτή είναι το τμήμα για την ανάγκη θωράκισης της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος διεθνώς, απέναντι στο ενδεχόμενο εκδήλωσης μιας νέας χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Στο πλαίσιο αυτό, όμως, παραμονεύουν τρεις κίνδυνοι τους οποίους δεν πρέπει να υποτιμήσουμε. Πρώτον, η εφαρμογή των νέων κανόνων μπορεί να οδηγήσει σε περιορισμό της προσφοράς των δανειακών κεφαλαίων από τις τράπεζες με αρνητικές επιπτώσεις στον πραγματικό τομέα της οικονομίας και την ανάπτυξη. Κατά συνέπεια, είναι κρίσιμο να υπάρξουν ακριβείς και αξιόπιστες εκτιμήσεις αναφορικά με την αναμενόμενη επίδραση των προαναφερθέντων παραγόντων στη δανειοδοτική δραστηριότητα των τραπεζών, ιδίως των μικρότερων και των εξειδικευμένων (στεγαστικών, αποταμιευτικών και συνεταιριστικών), τόσο σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης όσο και σε περιόδους ύφεσης.

Δεύτερον, δεδομένου ότι στο σύνολό του το τραπεζικό σύστημα θα κληθεί να αντλήσει από τις αγορές τεράστια ποσά ιδίων κεφαλαίων, κατ' εξοχής δε με την έκδοση κοινών μετοχών, η αναμενόμενη μείωση των αποδόσεων των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών θα τις φέρει σε ανταγωνιστικά μειονεκτική θέση προς τις επιχειρήσεις άλλων κλάδων της οικονομίας, οι αποδόσεις του κεφαλαίου των οποίων θα παραμείνουν σταθερές ή θα τείνουν να αυξάνονται.

Εδώ, αξίζει να επισημανθεί ότι στις συστημικά σημαντικές τράπεζες ενδέχεται να επιβληθεί και μια επιπλέον κεφαλαιακή απαίτηση, ύψους 2% των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού τους και των στοιχείων τους εκτός ισολογισμού, η οποία θα πρέπει να καλυφθεί επίσης με κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων τους. Αυτό σημαίνει ότι το μετοχικό κεφάλαιο των μεγάλων διεθνών τραπεζών ενδέχεται να πρέπει να οκταπλασιαστεί κατά τη διάρκεια των αμέσως επόμενων ετών.

Κατά συνέπεια, όσες τράπεζες δεν μπορέσουν να προβούν στην αναγκαία άντληση κεφαλαίων από τις αγορές, θα αναγκαστούν, για να συμμορφωθούν προς τις απαιτήσεις του νέου κανονιστικού πλαισίου, να προβούν σε απομόχλευση συρρικνώνοντας τη δανειοδοτική τους δραστηριότητα και σε αναδιαρθρώσεις, οι οποίες θα οδηγήσουν σε ενίσχυση της συγκέντρωσης του τραπεζικού κλάδου χωρίς να είναι προφανείς οι θετικές συνέργειες από αυτό.

Τέλος, με την ανάγκη για περιορισμό του κόστους μπορεί να οδηγήσει τις τράπεζες σε ένα νέο κύκλο “ρυθμιστικού αρμπιτράζ”, κυρίως με τη μετατόπιση δραστηριοτήτων σε τμήματα του χρηματοπιστωτικού συστήματος, τα οποία θα συνεχίσουν να μην τελούν υπό ρυθμιστική παρέμβαση και εποπτεία, ή σε κράτη με χαλαρό ρυθμιστικό εποπτικό πλαίσιο και σε χρηματοπιστωτικές καινοτομίες που ενδέχεται να εκθέσουν τράπεζες σε κινδύνους που δεν έχουν εντοπιστεί σήμερα.

Αυτό καθιστά ακόμα μεγαλύτερη την ανάγκη αναβάθμισης του ρόλου των εποπτικών αρχών, οι οποίες επωμίζονται ούτως ή άλλως βαρύτερο έργο με το νέο κανονιστικό πλαίσιο), ώστε να είναι δυνατή η εκ μέρους τους διαρκής παρακολούθηση των εξελίξεων που θα λαμβάνουν χώρα, και η έγκαιρη εκ μέρους τους υποβολή προτάσεων για την κατάλληλη προσαρμογή του ρυθμιστικού πλαισίου.

4.2 Πιθανές επιπτώσεις στη λειτουργία των ελληνικών τραπεζών με την εφαρμογή της Βασιλείας III

Η εισαγωγή του δείκτη μόχλευσης φιλοδοξεί να μετριάσει τον κίνδυνο από τις αποσταθεροποιητικές διαδικασίες της μείωσης του δανεισμού και να επιβάλλει ένα κατώτατο όριο δανεισμού. Η επιβολή του αναμένεται να έχει θετικά αποτελέσματα και για τις ελληνικές τράπεζες και να βοηθήσει στην αναχαίτιση του φαινομένου που παρατηρείται στις περισσότερες χρηματοοικονομικές κρίσεις. Την εμφάνιση δηλαδή ενός φαύλου κύκλου ζημιών, μείωσης διαθέσιμων κεφαλαίων και μείωσης της ικανότητας για χορηγήσεις από την πλευρά των τραπεζών.

Η αντιμετώπιση της προκυκλικότητας και ο σχηματισμός αντικυκλικών σταθεροποιητικών κεφαλαίων από τις τράπεζες σε “καλές” οικονομικές περιόδους αναμένεται να ενδυναμώσει την ελαστικότητα του τραπεζικού τομέα όταν η πορεία της ανάπτυξης θα είναι πτωτική. Επίσης θα δημιουργήσει ένα μηχανισμό για την εκ νέου δημιουργία κεφαλαίων κατά τις φάσεις οικονομικής ανάκαμψης, ενώ παράλληλα θα ανακόπτει την υπερβολική πιστωτική επέκταση και τη δημιουργία φούσκας.

Τέλος, η εισαγωγή του παγκόσμιου standard για τη ρευστότητα προβλέπει την καθιέρωση δύο ελάχιστων απαιτήσεων ρευστότητας, μιας βραχυπρόθεσμης ρευστότητας με χρονικό ορίζοντα κάλυψης 30 ημερών και μιας πιο μακροπρόθεσμης. Η πρώτη έχει σκοπό να εξασφαλίσει ότι οι τράπεζες που δραστηριοποιούνται σε παγκόσμιο επίπεδο έχουν επαρκή ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία υψηλής ποιότητας ώστε να αντεπεξέλθουν σε σενάρια αδυναμίας χρηματοδότησης όπως ορίζονται από τις εποπτικές αρχές. Η δεύτερη έχει τη μορφή ενός πιο μακροπρόθεσμα δομημένου δείκτη για την αντιμετώπιση προβλημάτων ρευστότητας.

Ο συνδυασμός όλων των παραπάνω παραγόντων, δηλαδή ενίσχυση των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας σε περίοδο αύξησης των επισφαλειών και μείωσης της κερδοφορίας υποχρεώνουν τις τράπεζες να προβούν σε μεγάλες αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου για να βελτιώσουν τα ίδια κεφάλαια τους. Η λύση της αύξησης μετοχικού κεφαλαίου είναι μονόδρομος για τις ελληνικές τράπεζες και θωρακίζει την κεφαλαιακή τους βάση, η δε επιτυχής ολοκλήρωση της μπορεί να αποτελέσει και ένα δείγμα εμπιστοσύνης των αγορών.

Η συρρίκνωση της κερδοφορίας και η καταγραφή ζημιών εξαναγκάζει κάποιες τράπεζες να προχωρήσουν σε κλείσιμο καταστημάτων στο εσωτερικό για περιορισμό του λειτουργικού κόστους. Το τραπεζικό τοπίο τα τελευταία δύο χρόνια είναι τελείως διαφορετικό. Η παλαιότερη δήλωση του προέδρου της Alpha Bank κ. Κωστόπουλου ότι “δυσόμισι μεγάλες τράπεζες είναι αρκετές για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα” μοιάζει να είναι πιο κοντά στην πραγματικότητα από ποτέ. Χαρακτηριστικά είναι και τα σχόλια υψηλόβαθμων τραπεζικών στελεχών για επικείμενες συγχωνεύσεις.

4.3 Συμπέρασμα

Η χρηματοοικονομική κρίση άλλαξε πολλά από τα δεδομένα στο παγκόσμιο χρηματοοικονομικό σύστημα. Εμφανίστηκε μια ισχυρή τάση για δημιουργία μιας πιο αυστηρά θεσμοθετημένης και παρεμβατικής κεφαλαιαγοράς. Αλλαγές παρατηρήθηκαν και στη στάση των θεσμικών επενδυτών προς το συντηρητικότερο όσον αφορά στην επιδίωξη υψηλών αποδόσεων. Αναδείχθηκε η σημασία του ρόλου των κεντρικών τραπεζών στη διατήρηση της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής σταθερότητας μέσω της εξασφάλισης ρευστότητας και της ρύθμισης των λειτουργιών του συστήματος με ανάληψη βασικών χρηματοδοτικών δράσεων και μακροπρόθεσμων χρηματοδοτικών στρατηγικών. Αναδείχθηκε πιο έντονα η ανάγκη δημιουργίας και εφαρμογής ενός αυστηρότερου ρυθμιστικού και εποπτικού πλαισίου λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς και ο συντονισμός των εποπτικών και ρυθμιστικών μέτρων ώστε να υπάρχει ομοιόμορφη κατά το δυνατόν εφαρμογή τους και ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο της κάθε χώρας. Επίσης, έγινε διαχωρισμός των χρηματοοικονομικών οργανισμών που δραστηριοποιούνται διεθνώς οι οποίοι λόγω της ιδιαίτερης σημασίας τους θα υπόκεινται σε ειδική εποπτεία.

Η κρίση απέδειξε ότι οι τράπεζες και οι οργανισμοί που συνήλθαν γρηγορότερα ή επλήγησαν λιγότερο διέθεταν πιο προηγμένη τεχνογνωσία διαχείρισης κινδύνων σε σχέση με τους ανταγωνιστές τους. Παράλληλα, αυτές οι τράπεζες εκμεταλλεύτηκαν καλύτερα τις ευκαιρίες που εμφανίστηκαν λόγω της κρίσης. Μείωσαν δαπάνες όπου η μέτρηση κινδύνου το επέτρεπε και αύξησαν δαπάνες όπου η μέτρηση κινδύνου το απαιτούσε. Η εναρμόνιση της στρατηγικής με τη διαχείριση κινδύνων οδήγησε τους οργανισμούς αυτούς σε ευκολότερη αντιμετώπιση της κρίσης και η εμπειρία που απέκτησαν θα τους βοηθήσει στην επιτυχή αντιμετώπιση παρόμοιων κρίσεων στο μέλλον.

Οι αδυναμίες στη διαχείριση του κινδύνου αποτέλεσαν αντικείμενο ανάλυσης τόσο από την πλευρά των εποπτικών αρχών και ρυθμιστικών φορέων όσο και από την πλευρά των ίδιων των τραπεζών. Διαπιστώθηκαν σημαντικά κενά στη διαχείριση του κινδύνου σε μεγάλες διεθνείς τράπεζες, κάποια από τα οποία μπορούσαν να διευθετηθούν εύκολα, ενώ κάποια άλλα απαιτούσαν πολύ χρόνο και αλλαγές στην επιχειρησιακή κουλτούρα όπως επίσης και αναβαθμίσεις των πληροφοριακών συστημάτων.

Οι προσπάθειες των εποπτικών και ρυθμιστικών φορέων κατέληξαν σε πακέτα αναθεωρημένων κανόνων, το οποίο επικεντρώνεται στα παρακάτω σημεία:

- Δημιουργία ενός ισχυρού ρυθμιστικού πλαισίου το οποίο ενσωματώνει μια μακροπρόληπτική προσέγγιση αντιμετώπισης των κρίσεων

- Αποτελεσματική εποπτεία
- Δημιουργία ενός κανονιστικού πλαισίου για επίλυση προβλημάτων που αφορούν σε οργανισμούς συστημικά σημαντικούς
- Διαφάνεια στη διεθνή συνεργασία των αντίστοιχων εποπτικών φορέων

Η σημαντικότερη πρόκληση που περιέχει αυτή η μεταρρυθμιστική προσπάθεια, είναι η αποτελεσματική εφαρμογή των νέων προτύπων για τη διαχείριση των κινδύνων και της εποπτείας των χρηματοοικονομικών οργανισμών. Για να επιτύχει αυτό το εγχείρημα απαιτείται χρόνος, διάθεση πόρων και εμπειρία. Απαιτείται επίσης μια αλλαγή νοοτροπίας που να προωθεί μια πιο προληπτική προσέγγιση του ρόλου των εποπτικών φορέων η οποία απαραίτητα να ενσωματώνει μια ευρεία ανάλυση του συστημικού κινδύνου.

Επίσης, υπάρχουν και κάποια άλλα θέματα – προκλήσεις που φαίνεται ότι θα απασχολήσουν τους εποπτικούς και ρυθμιστικούς φορείς στο άμεσο μέλλον. Πρώτον, η σημασία της δημιουργίας από την πλευρά των εποπτικών αρχών ενός μηχανισμού κατανόησης και στενής παρακολούθησης των αγορών, των χρηματοοικονομικών προϊόντων και της αλληλοσύνδεσης που υπάρχει μεταξύ τους σε περιόδους κρίσης. Όπως και η λήψη προληπτικής δράσης όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο.

Δεύτερο θέμα είναι η απλοποίηση των πραγμάτων. Όσο πιο πολύπλοκα είναι τα προϊόντα και οι εταιρείες τόσο πιο δύσκολο είναι να τα χειριστείς. Οι ρυθμιστικές αρχές θα πρέπει να μπορούν να ξεχωρίσουν την πολυπλοκότητα ενός καινοτόμου χρηματοοικονομικού εργαλείου που είναι εγγενής (έμφυτη), από αυτή που σκοπεύει να παρακάμψει τους κανόνες και να κερδοσκοπήσει με κεφάλαια που είναι απαραίτητα για τη σταθερότητα του συστήματος. Θα πρέπει να ενθαρρύνει την πολυπλοκότητα του πρώτου τύπου και να περιορίσει αυτή του δεύτερου.

Τέλος, είναι η δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης μέσω της αποτελεσματικής επικοινωνίας τόσο μεταξύ των τραπεζών και εποπτικών αρχών, αλλά και μεταξύ διαφορετικών εποπτικών φορέων. Για την επίτευξη αυτού του κλίματος θα βοηθούσε η διοργάνωση διεθνών συνεδρίων και συναντήσεων από οργανισμούς όπως η Επιτροπή της Βασιλείας, το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και άλλα. Τέτοιες πρωτοβουλίες θα διευκόλυναν την εναρμόνιση των προτύπων και την εφαρμογή τους σε παγκόσμιο επίπεδο.

Όσον αφορά στις ελληνικές τράπεζες μπορούμε να πούμε ότι η κακή δημοσιονομική κατάσταση και η εφαρμογή της αυστηρής περιοριστικής πολιτικής του μνημονίου από το 2010, έχουν δημιουργήσει ύφεση στην οικονομία και πιστωτική ασφυξία στην αγορά. Οι συνθήκες αυτές πιέζουν τις τιμές των τραπεζικών μετοχών μειώνοντας την αξία τους, αναγκάζουν τις τράπεζες να αυξήσουν τις προβλέψεις έναντι του κινδύνου, εξανεμίζουν τα ίδια κεφάλαια τους και μειώνουν σημαντικά τα κέρδη των τραπεζών από τόκους και προμήθειες. Η αύξηση του κόστους δανεισμού θα είναι η πιο ορατή επίπτωση της εφαρμογής των νέων ρυθμίσεων καθώς απαιτείται τόσο η αύξηση των ρυθμιστικών κεφαλαίων όσο και η αλλαγή της σύνθεσης τους με χρήση περισσότερων “ακριβότερων” κεφαλαίων όπως είναι οι κοινές μετοχές. Αυτό δημιουργεί ακόμα μεγαλύτερη συρρίκνωση στα κέρδη.

Η ενσωμάτωση και η εφαρμογή των νέων προτάσεων της Επιτροπής της Βασιλείας μέσα στο κλίμα της γενικευμένης αβεβαιότητας της ελληνικής οικονομίας βραχυπρόθεσμα εντείνουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές τράπεζες. Καθιστούν ακόμη πιο επιτακτική την κεφαλαιακή θωράκιση των τραπεζών, και τις αναγκάζουν σε πολύ πιο “σφιχτή” (συνετή) διαχείριση του κινδύνου.

Σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα όμως, οι επιπτώσεις από την ενσωμάτωση και την εφαρμογή των αναθεωρημένων προτάσεων την Επιτροπής της Βασιλείας στον ελληνικό τραπεζικό κλάδο αναμένονται να είναι ανάλογες με αυτές του διεθνούς τραπεζικού κλάδου. Δεν υπάρχει ιδιαίτερη αμφισβήτηση για το ότι η υιοθέτηση και η εφαρμογή των νέων εποπτικών και ρυθμιστικών κανόνων θα οδηγήσει τις εξελίξεις προς τη σωστή κατεύθυνση και θα ενδυναμώσει τον εγχώριο τραπεζικό κλάδο.

Το τελικό συμπέρασμα είναι πως η υπερβολικά χαλαρή εποπτεία δεν δημιουργεί πλεονέκτημα σε κανένα οικονομικό χώρο. Αντιθέτως, οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί που λειτουργούσαν σε περιβάλλον αυξημένης εποπτείας, ήταν οι πρώτοι που ανέκαμψαν από την κρίση καταφέροντας να βοηθήσουν και τις οικονομίες των χωρών όπου δραστηριοποιούνταν.

Βιβλιογραφία

Ξένα

Basel Committee on Banking Supervision, *International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards*, June 2006, Bank for International Settlements

Basel Committee on Banking Supervision, *Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking system*, December 2010, Bank for International Settlements

Hannoun, H., *The Basel III Capital Framework: a decisive breakthrough*, 22 November 2010, Bank for International Settlements

Pierre, E. C., September 2011, *Implementing Basel III: Challenges, Options & Opportunities*, Moody's Analytics

Ελληνική

Ζάκκα, Β., 2010. *Τράπεζα της Ελλάδας: Η Βασιλεία III θέτει τους νέους όρους στην τραπεζική αγορά*, 10 Δεκεμβρίου, διαθέσιμο στο: <http://www.bankersreview.gr> [πρόσβαση 20 Νοεμβρίου 2011]

Πεπέ, Ζ., 2007. *Οι συνέπειες της Βασιλείας II για δανειολήπτες και εργαζόμενους*, 9 Αυγούστου, διαθέσιμο στο: <http://www.capital.gr> [πρόσβαση 17 Μαρτίου 2011]

Μοναστηριώτης, Ι., 2010. *Διαχείριση κινδύνων και ελληνικές τράπεζες*, 22 Απριλίου, διαθέσιμο στο: <http://www.enthesis.net> [πρόσβαση 28 Μαΐου 2011]

Λεωτσάκος, Π., 2010. *Οι 10 προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι ελληνικές τράπεζες το 2011*, 13 Δεκεμβρίου, διαθέσιμο στο: <http://mail.bankingnews.gr> [πρόσβαση 15 Ιουνίου 2011]

Γκόρτσος, Χ., 2011. *Βασιλεία III: Η αναθεώρηση του ισχύοντος πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος*.

Ζοπουνίδης, Κ., 2006. *Κεφαλαιακή επάρκεια και το νέο Πλαίσιο Εποπτείας των Τραπεζών*, Ιανουάριος, διαθέσιμο στο: <http://www.epistimonikomarketing.gr> [πρόσβαση 20 Νοεμβρίου 2010]

Διευθύνσεις ιστοσελίδων

<http://www.bis.org>

<http://www.hcmc.gr>

<http://www.bankersreview.gr>

<http://el.wikipedia.org>

<http://www.iosco.org>

<http://www.oecd.org>